

พ.ร.น
๖๖๖

แบบเรียนภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

372.89

๙378ก

พิมพ์จำหน่ายที่ ไทยวัฒนาพานิช

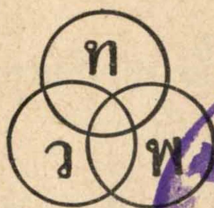
0799

ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์

เล่ม ๒ สำหรับชั้นประถมปีที่ ๒

นายจำลอง ส่องามังคัง ป.ม.

เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่สิบสาม ๑๐,๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๕๐๑

ราคาเล่มละ ๒.๗๐ บาท

พิมพ์จำหน่ายที่ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

ไทยวัฒนาพานิช

(สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ)

907

๓

คำนำ

หนังสือภูมิศาสตร์—ประวัติศาสตร์ ชั้นประถมปีที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ ชุดนี้ ได้ปรับปรุงแก้ไขจากหนังสือ “ความรู้เรื่องเมืองไทย” ชั้นประถมปีที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ ซึ่งครูจำลอง สว่างมั่งคั่ง เรียบเรียง และไทยวัฒนาพานิชได้พิมพ์จำหน่ายแพร่หลายมาแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๕

การที่ได้ปรับปรุงแก้ไขคราวนี้ มีข้อสำคัญที่ยึดเป็นหลักคือ

๑. ปรับปรุงให้ หัวข้อ และ เนื้อเรื่อง ตรงตาม หลักสูตร ประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกาศใช้ใหม่ใน พ.ศ. ๒๔๘๑

๒. จัดลำดับหัวข้อและเนื้อเรื่องแต่ละชั้นใหม่ ให้เหมาะสมกับหลักสูตรใหม่ดังกล่าวแล้ว

หวังว่าหนังสือชุดใหม่นี้ จะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาตามสมควร

เลขห้อง 218

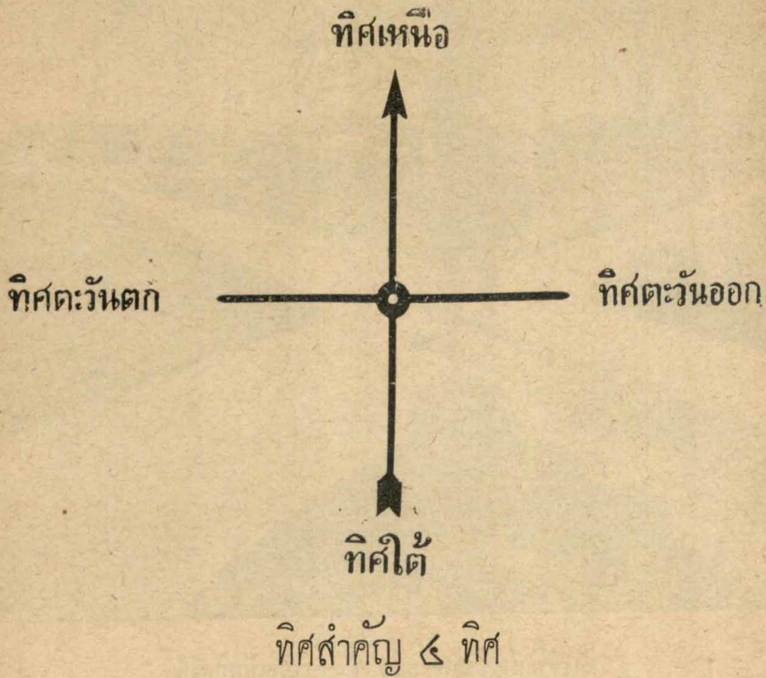
ไทยวัฒนาพานิช เลขหมู่ 378.89
๑ 378 ๑

เลขท

บัญชีเรื่อง

บทที่ ๑	ทิสสำคัญ	หน้า ๑
„ ๒	แผนที่ต่างกับแผนผัง	„ ๘
„ ๓	โลก	„ ๑๔
„ ๔	ภูเขา	„ ๒๖
„ ๕	ที่ราบ	„ ๒๕
„ ๖	แม่น้ำ	„ ๓๑
„ ๗	ทะเลและมหาสมุทร	„ ๓๔
„ ๘	ภูมิศาสตร์ประเทศไทย	„ ๓๕
„ ๙	การเปรียบเทียบระยะเวลา	„ ๔๘
„ ๑๐	ชั่วโมง เดือน ปี	„ ๕๓
„ ๑๑	หัวหน้า	„ ๖๒
„ ๑๒	มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน	„ ๖๘
„ ๑๓	ประวัติของตำบล	„ ๗๓
„ ๑๔	เรื่องราวของคนสำคัญ	„ ๗๕

บทที่ ๑ ทิศสำคัญ

เมื่อนักเรียนยืนหันหน้าไปทางทิศเหนือ แล้วกางมือออกทั้งสองข้าง มือข้างขวาจะชี้ตรงไปทางทิศตะวันออก ข้างหลังเป็นทิศใต้ และมือข้างซ้ายจะชี้ไปทางทิศตะวันตก

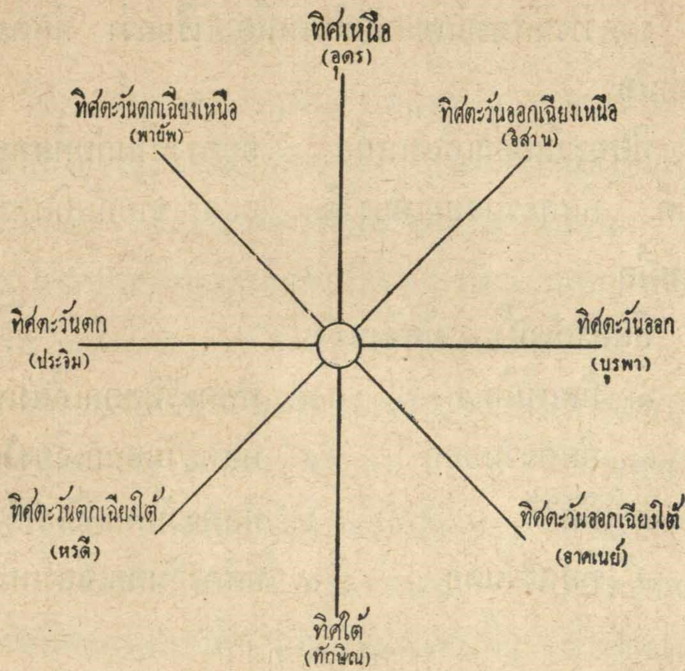
บางทีนักเรียนรู้ทิศตะวันออก เพราะมองเห็นดวงอาทิตย์ขึ้น นักเรียนยืนหันหน้าตรงไปทางทิศตะวันออก แล้วกางมือออกสองข้าง มือข้างขวาจะชี้ตรงไปทางทิศใต้ ข้างหลังเป็นทิศตะวันตก และมือข้างซ้ายจะชี้ตรงไปทางทิศเหนือ

ข้างซ้ายมือเป็นทิศเหนือ ข้างขวามือเป็นทิศใต้

ทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก
เป็นทิศสำคัญ ๔ ทิศ

บางทีการบอกทิศ ๔ ทิศยังไม่ละเอียดพอ เราต้องการ
รู้ตำแหน่งเฉียง ๆ เพราะตำแหน่งที่อยู่บางทีอาจจะ ไม่อยู่ตรงทาง
เหนือหรือทางตะวันออก ไม่อยู่ตรงทางทิศตะวันตกหรือใต้ แต่
อยู่เฉียง ๆ ไป เมื่อเราต้องการรู้รายละเอียด จึงจำเป็นต้อง
กำหนดทิศ ให้แบ่งย่อยออกไปอีก ทิศใหญ่ ๔ ทิศ แบ่ง
ย่อยออกไปอีกก็เป็น ๘ ทิศ คือระหว่างกลางของทิศใหญ่มีทิศ
ย่อยแทรกกลางลงไป

ทิศทั้ง ๘ ทิศ

เช่น ระหว่างกลางทิศตะวันออกกับทิศเหนือ เรียกว่า
ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น แล้วแทรกทิศย่อยเป็นช่องๆ
ไปดังนี้

ระหว่างทิศตะวันออกกับทิศเหนือ เรียกว่า ทิศตะวันออก
เฉียงเหนือ

ระหว่างทิศตะวันออกกับทิศใต้ เรียกว่า ทิศตะวันออก
เฉียงใต้

ระหว่างทิศตะวันตกกับทิศใต้ เรียกว่า ทิศตะวันตก
เฉียงใต้

ระหว่างทิศตะวันตกกับทิศเหนือ เรียกว่า ทิศตะวันตก
เฉียงเหนือ

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ตรงข้ามกับทิศตะวันตก
เฉียงใต้ ทิศตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ตรงข้ามกับทิศตะวันตก
เฉียงเหนือ

ทิศสำคัญทั้ง ๘ ทิศจึงมีดังนี้

๑. ทิศเหนือ	๒. ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
๓. ทิศตะวันออก	๔. ทิศตะวันออกเฉียงใต้
๕. ทิศใต้	๖. ทิศตะวันตกเฉียงใต้
๗. ทิศตะวันตก	๘. ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

การสังเกตทิศ

เมื่อนักเรียนรู้จักทิศแล้ว ควรต้องรู้จักวิธีสังเกตว่าทิศ
อะไรอยู่ทางไหน บางครั้งนักเรียนต้องเดินทางไกล หรือหลง
ทาง ถ้ารู้ว่าทิศอะไรอยู่ทางไหนได้ นักเรียนจะกลับบ้านหรือ
กลับที่พักได้ถูก การสังเกตทิศนี้ เราหาทิศใดทิศหนึ่งให้ได้
เสียก่อน แล้วหาทิศอื่น ๆ ได้ภายหลัง

สังเกตทิศจากดวงอาทิตย์

เวลากลางวัน เราสังเกตดวงอาทิตย์ ตอนเช้าดวงอาทิตย์
จะอยู่ทางทิศตะวันออก และตอนเป็นดวงอาทิตย์จะอยู่ทางทิศ
ตะวันตก เมื่อรู้ทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตกแล้ว เราก็หา
ทิศเหนือ ทิศใต้ หรือทิศเฉียงใต้

สังเกตทิศจากดวงจันทร์

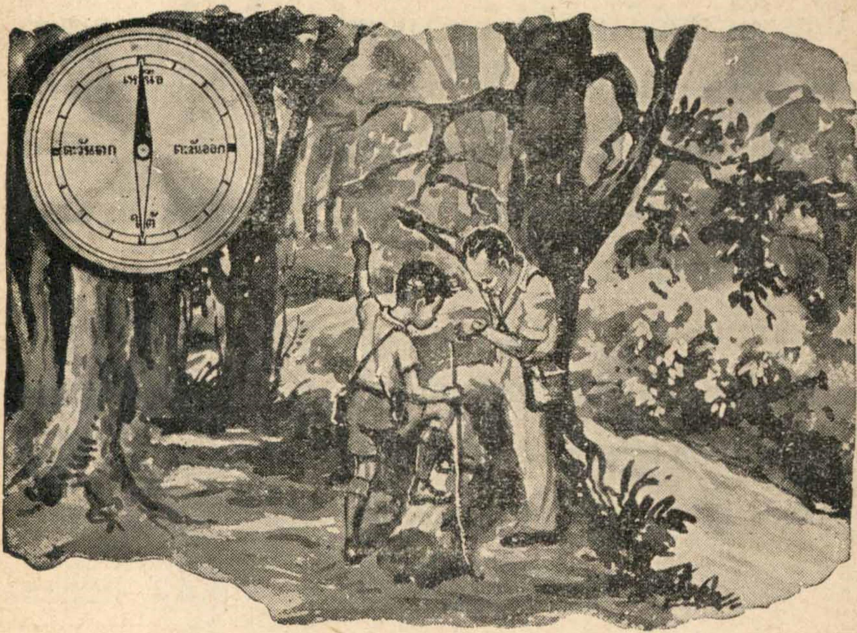
ในบางคืนเราจะมองเห็นดวงจันทร์ขึ้นมาสู่ท้องฟ้าทางหนึ่ง และตกลงไปจากท้องฟ้าอีกทางหนึ่ง ทางที่ดวงจันทร์ขึ้นนั้นเป็น ทิศตะวันออก และทางที่ดวงจันทร์ตกเป็นทิศตะวันตก ดังนั้น เราก็จะรู้ได้ว่าทางไหนเป็นทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ทิศเหนือ ทิศใต้ได้ อย่างเดียวกับสังเกตดวงอาทิตย์เหมือนกัน

ทีนี้ สมมติว่าเราไม่เห็นดวงจันทร์ขณะขึ้นหรือตก แต่เรา เห็นดวงจันทร์อยู่สูงในท้องฟ้าเสียแล้ว เราก็มีวิธีที่จะสังเกตทิศ ตะวันออกหรือทิศตะวันตกได้เหมือนกัน ขั้นแรกเราต้องรู้ ก่อนว่า คำนวนนั้นเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรม แล้วเราจะชทิศตะวัน ออกหรือทิศตะวันตกได้ คือในคืนวันข้างขึ้น ข้างที่ดวงจันทร์ แหว่งเว้านั้นเป็นทิศตะวันออก ส่วนในคืนวันข้างแรม ข้างที่ ดวงจันทร์แหว่งเว้านั้นเป็นทิศตะวันตก เมื่อรู้ทิศตะวันออกหรือ ทิศตะวันตกทิศใดทิศหนึ่งแล้ว ต่อไปก็จะหาทิศอื่น ๆ ได้ถูกต้องทั้ง ๔ ทิศ และ ๘ ทิศโดยวิธีเดิม

หาทิศโดยใช้เข็มทิศ

เวลาที่เรต้องการจะรู้ทิศแต่ไม่เห็นดวงอาทิตย์และไม่เห็น ดวงจันทร์ด้วย เราได้ทิศได้จากเครื่องมืออย่างหนึ่ง เรียกว่า “เข็มทิศ” เข็มทิศมีเข็มอยู่ในตลับรูปคล้ายนาฬิกาพก เข็มนั้น จะชี้ตรงไปทางทิศเหนือเสมอ เราจะนำเข็มทิศไปทางใด ๆ ก็ได้ เมื่อเราดูเข็มทิศ จะเห็นว่าเข็มชี้ตรงไปทางทิศเหนือเสมอ เมื่อ

เรารู้ทิศเหนือแล้ว ก็หาทิศอื่น ๆ ได้เช่นเดียวกัน ผู้ที่เดินทางไป
ในป่าหรือในที่ที่ไม่คุ้นเคย ควรจะมีเข็มทิศติดตัวอยู่ด้วย เข็มทิศ
จะช่วยให้เราไม่ให้หลงทาง เรือที่ไปในทะเลเมื่อกจะมีเข็มทิศอยู่ด้วย
เพราะเมื่อเรืออยู่ในทะเลเว้งว่างมองไม่เห็นฝั่ง ไม่รู้ว่าทางไหน
เป็นทิศอะไร เข็มทิศจะบอกทิศเหนือให้รู้ได้เสมอ

ใช้เข็มทิศหาทิศ

ทิศที่ตั้งของสถานที่สำคัญ

เมื่อนักเรียนรู้จักเรียกชื่อทิศ หาทิศได้ถูกต้องแล้ว ก็ต้อง
ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ โดยให้รู้ที่บ้านและสถานที่สำคัญ ๆ ใน

ห้องถิ่นที่นักเรียนอยู่ อยู่ทางทิศไหนของโรงเรียนของเรา แล้ว
จดลงไว้ดังนี้

๑. บ้านของนักเรียน ตั้งอยู่ที่.....
อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
๒. บ้านผู้ใหญ่บ้าน ตั้งอยู่ที่.....
อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
๓. บ้านกำนัน ตั้งอยู่ที่.....
อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
๔. สุขศาลา ตั้งอยู่ที่.....
อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
๕. สถานีตำรวจ ตั้งอยู่ที่.....
อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
๖. ที่ว่าการอำเภอ ตั้งอยู่ที่.....
อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน
๗. ที่ทำการไปรษณีย์ ตั้งอยู่ที่.....
อยู่ทางทิศ.....ของโรงเรียน

ข้อควรจำ

๑. ทิศใหญ่ ๔ ทิศ คือ ทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้
ทิศตะวันตก

๒. ทิศ ๘ ทิศ คือ ทิศเหนือ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทิศใต้ ทิศตะวันตก
เฉียงใต้ ทิศตะวันตก ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

๓. เวลากลางวัน เราสังเกตทิศได้จากการดูดวงอาทิตย์
เวลากลางวัน เราสังเกตทิศได้จากการดูดวงจันทร์

๔. เมื่อเราดูเข็มทิศ จะเห็นว่าเข็มชี้ตรงไปทางทิศเหนือ
เสมอ

แบบฝึกหัด

๑. เขียนเฉพาะทิศเฉียง ๔ ทิศมาให้ดู
๒. ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตรงข้ามกับทิศอะไร?
๓. ทิศตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ระหว่างทิศอะไรกับทิศอะไร?
๔. เราจะสังเกตทิศได้ด้วยอะไรบ้าง?
๕. เข็มทิศ จะชี้บอกทิศไหนอยู่เสมอ?

บทที่ ๒ แผนที่ต่างกับแผนผัง

นักเรียนได้เรียนมาแล้วว่า แผนผังต่างกับแผนที่ แผนผัง
คือแบบที่เขียนขึ้นง่ายๆ พอให้รูปร่างของของจริงเป็นอย่างไร
เช่น แผนผังของโรงเรียน ก็คือแบบที่เขียนบอกไว้ว่าโรงเรียน
มีรูปร่างอย่างไร สันหรือยาว มีกี่ห้อง มีห้องตรงไหนบ้าง แต่

แผนที่ของโรงเรียน บอกให้รู้ว่า โรงเรียน หันหน้าไป ทางทิศไหน
มีสิ่งต่าง ๆ อะไรบ้างที่อยู่รอบ ๆ โรงเรียน มีรั้ว มีทางติดต่อกับ
อะไรทางไหน ดังนั้นเป็นต้น

แผนที่ช่วยให้เราทราบละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าแผนที่
ผัง เราจึงต้องเรียนรู้ เรื่องแผนที่ให้ดี

เครื่องหมายในแผนที่

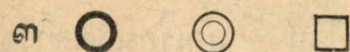
เครื่องหมายที่ใช้ในแผนที่ ตามที่นักเรียนเห็นแล้วนั้น
เป็นเครื่องหมายที่รู้กันทั่วไป และมักใช้เป็นเครื่องหมายที่
เขียนได้ง่าย ๆ มีดังนี้

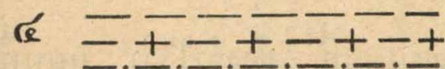
แม่น้ำ

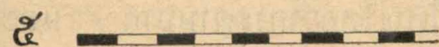
ภูเขา

เมืองใหญ่

เส้นกั้นเขตจังหวัด
หรือประเทศ

ทางรถไฟ

ถนน

ทิศในแผนที่

นักเรียนรู้แล้วว่าทิศบอกให้รู้ที่ตั้งของสิ่งนั้นๆว่าอยู่ที่ไหน เช่น โรงเรียนอยู่ทางทิศเหนือของบ้าน บ้านอยู่ทางทิศตะวันตกของวัด ในแผนที่เขาจึงบอกทิศไว้ด้วย โดยมากบอกทิศเหนือไว้ คือเอาหัวแผนที่เป็นทิศเหนือ และเขียนเครื่องหมายทิศไว้เป็นลูกศร

เมื่อรู้ว่าหัวแผนที่เป็นทิศเหนือ ก็รู้ต่อไปว่า ข้างขวาของแผนที่เป็นทิศตะวันออก ข้างซ้ายเป็นทิศตะวันตก และข้างล่างเป็นทิศใต้

การดูแผนที่

เมื่อนักเรียนจะดูแผนที่ ต้องวางแผนที่กับพื้น อย่าตั้งแผนที่ และควรหันหัวแผนที่ไปทางทิศเหนือ ตามทิศที่ชี้บอกไว้ ถ้านักเรียนดูแผนที่ดังที่บอกไว้ นักเรียนจะเข้าใจแผนที่ถูกต้องทีเดียว

อีกอย่างหนึ่งเมื่อนักเรียนดูแผนที่ ต้องจำไว้ว่า แผนที่ที่เขาเขียนย่อจากของจริง ซึ่งใหญ่โตกว่ากระดาษมาก และเขาเขียนแผนที่ตามที่มองเห็นลงมาจากที่สูง ในแผนที่จึงไม่มีบอกส่วนสูง

มาตราส่วน

ในการเขียนแผนที่ เขาเขียนย่อส่วนจากของจริง เพื่อให้เขียนได้พอในกระดาษ การที่จะย่อส่วนลงมาน้อยเพียงไร ก็แล้วแต่ของจริง ถ้าของจริงใหญ่มาก ก็ต้องย่อส่วนลงมาก เช่น เป็นแผนที่ของประเทศ ก็ต้องย่อลงมาก ถ้าเป็นแผนที่ ตำบลหรือหมู่บ้าน ก็ย่อส่วนลงน้อย

ระยะทางจริงยาว ๑๐๐ เมตร เมื่อเขียนลงในแผนที่ก็ย่อ ให้เหลือ ๑ เซนติเมตร หรือระยะทางจริง ๑๐๐๐ เมตร ย่อลง เหลือ ๑ เซนติเมตรก็ได้ ถ้าเป็นแผนที่ของประเทศ เขาต้อง ย่อส่วนลงมาก เช่น ย่อจาก ๒๕,๐๐๐,๐๐๐ ส่วน ให้เหลือเพียง ๑ ส่วน และจะเขียนบอกไว้บนแผนที่ดังนี้

มาตราส่วน ๑:๒๕,๐๐๐,๐๐๐

หมายความว่าในแผนที่ยาว ๑ เซนติเมตร จะเป็นพื้นที่จริง ๒๕,๐๐๐,๐๐๐ เซนติเมตร (๒๕๐ กิโลเมตร)

ข้อควรจำ

๑. แผนที่ คือ แบบที่แสดงส่วนต่างๆ อย่างย่อของพื้นแผ่นดินและพื้นน้ำ มีเครื่องหมายบอกให้รู้ที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ บนพื้นที่ที่เราต้องการ

๒. แผนที่ต่างกับรูปภาพ เพราะบนแผนที่เขาเขียนเครื่องหมายแทนรูปจริง ส่วนรูปภาพเป็นรูปต่างๆ ตามที่ตาเห็น
๓. ในการเขียนแผนที่ ต้องเขียนย่อส่วนให้เล็กลง
๔. ในแผนที่เขามักบอกทิศไว้ ถ้าไม่มีบอกต้องถือว่าหัวแผนที่ เป็นทิศเหนือเสมอ
๕. แผนที่ คือแบบที่เขียนเป็นเส้น ๆ ย่อหรือขยายจากของจริงต่างๆ เช่น บ้าน โรงเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ

แบบฝึกหัด

๑. การย่อส่วนคืออะไร ? จงย่อส่วนของโต๊ะเรียนและม้านั่งของนักเรียนมาให้ดู
๒. แผนที่คืออะไร ต่างกับรูปภาพอย่างไร ?
๓. เขียนรูปเครื่องหมาย ภูเขา และแม่น้ำ ในแผนที่มาให้ดู
๔. เรารู้ทิศบนแผนที่ได้อย่างไร ?
๕. เวลาดูแผนที่ ควรวางหัวแผนที่ไปทางทิศไหน ?

บทที่ ๓ โลก

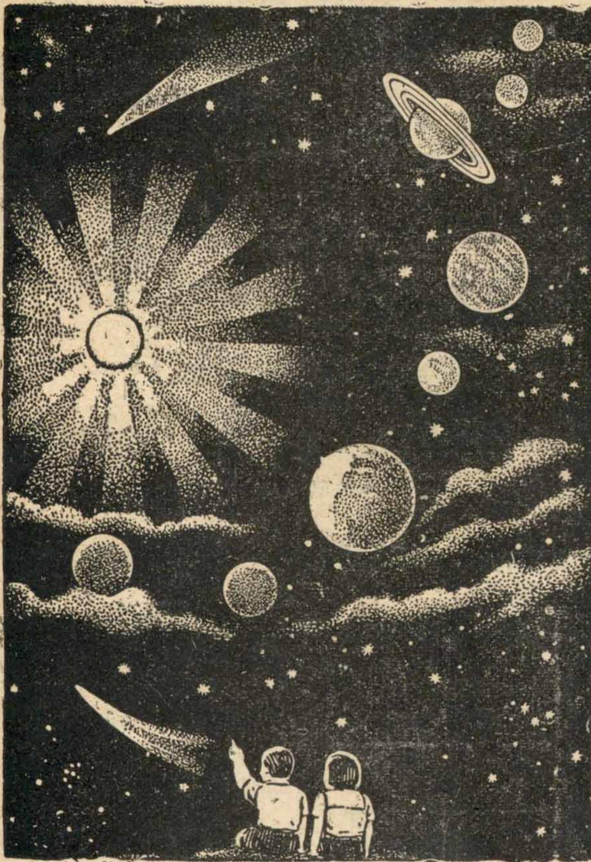
โลกคือดาวดวงหนึ่ง

โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ นักเรียนคงสงสัยว่ามาจากไหน นานมาแล้วดวงอาทิตย์ลอยอยู่ดวงเดียว มีดาวดวงหนึ่งใหญ่กว่าดวงอาทิตย์มาก ลอยมาใกล้ดวงอาทิตย์ แล้วดาวดวงนั้นดูดเอาเนื้อดวงอาทิตย์ปลิวออกไป เนื้อดวงอาทิตย์ที่ปลิวออกไปนั้นนานเข้าก็เย็นลง กลายเป็นดวงดาวต่าง ๆ ดวงอาทิตย์และ

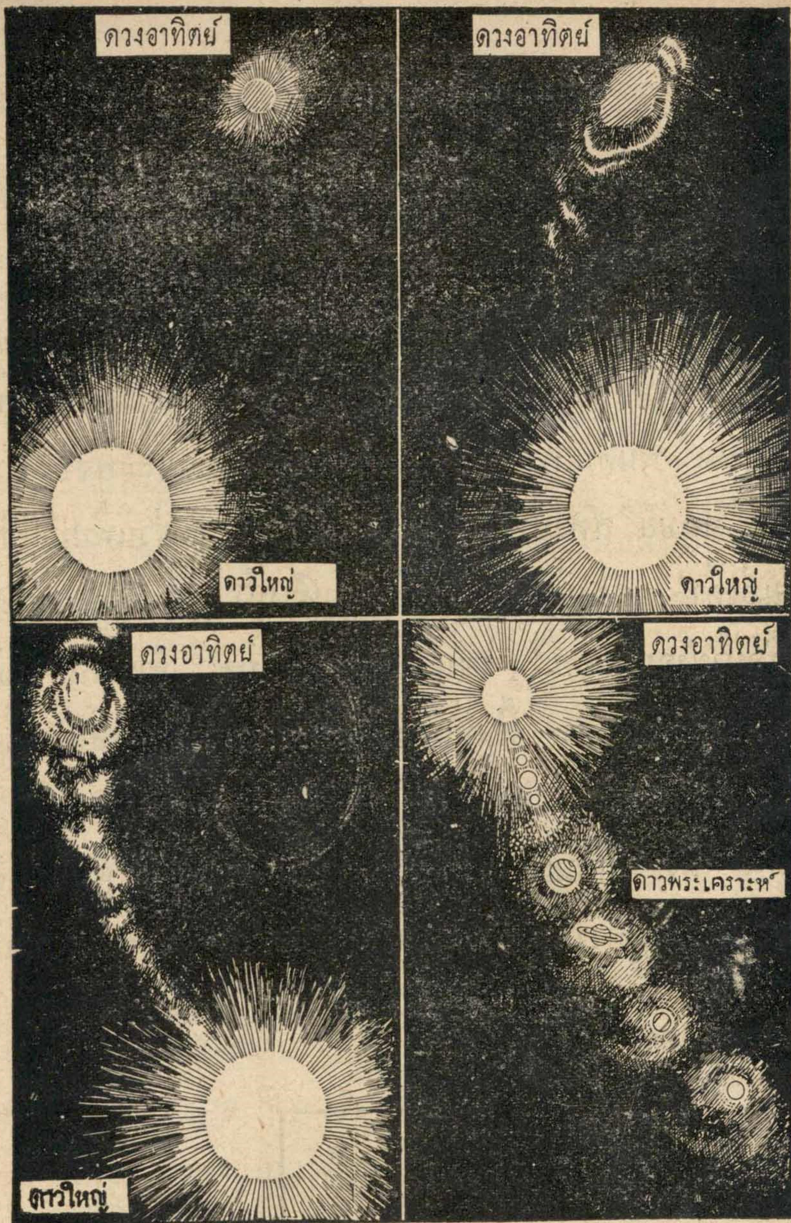
กลุ่มดวงดาวต่าง ๆ ซึ่งมีดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางเหล่านี้เราเรียกว่าสุริยจักรวาล โลกเราคือดาวดวงหนึ่งนั่นเอง

โลกกลม

ส่วนของโลกที่เราอาศัยอยู่นี้ เราเห็นเพียงส่วนผิวนอก ยังมีส่วนที่อยู่ในหามาก ส่วนผิวนอกเป็นส่วนที่เราอาศัยอยู่เราจึงต้องเรียนรู้เรื่องผิวโลกไว้

ดวงอาทิตย์และดาวลอยอยู่

รูปการเกิดของโลกและดาราพเคราะห์

๑. ดาวใหญ่เดินมาใกล้ดวงอาทิตย์
๒. ก๊าซร้อนที่ดวงอาทิตย์เริ่มถูกดึงปลิวออก
๓. ก๊าซปลิวเป็นทางจากดวงอาทิตย์
๔. ก๊าซร้อนกลายเป็นดาวต่าง ๆ

พื้นดินพื้นน้ำ

ผิวนอกของโลกแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะ คือเป็นพื้นดินและพื้นน้ำ

พื้นดินคือที่บก ได้แก่แผ่นดินหรือที่สูงพื้นน้ำ บางแห่งเรียกว่าที่ราบ บางแห่งเรียกว่าภูเขา บางแห่งเรียกว่าเกาะ เรียกว่าผืนทะเล พื้นดินเหล่านี้ เป็นที่อยู่ของสัตว์บกและพืชบกทั่วไป เช่น มนุษย์ สัตว์ป่า สัตว์บ้าน ต้นไม้ต่าง ๆ ส่วนพื้นน้ำได้แก่ที่แอ่งต่ำ เป็นที่ขังน้ำ หรือเป็นห้วงน้ำ มีขังอยู่เฉพาะฤดูหรือน้ำขังอยู่ตลอดปี เช่น หนอง บึง ลำธาร แม่น้ำทะเล มหาสมุทร พื้นน้ำเป็นที่อยู่ของพืชน้ำและสัตว์น้ำเช่นปลาต่าง ๆ

ทั้ง ๆ ที่คนเราต้องอยู่บนบก แต่ในโลกนี้มีพื้นแผ่นดินหรือที่บกน้อยกว่าพื้นน้ำเป็นส่วนมาก ถ้าจะเปรียบเทียบแล้วจะเป็นพื้นดิน ๑ ส่วน และเป็นพื้นน้ำ ๓ ส่วนดังนี้:-

บก	น้ำ
น้ำ	น้ำ

ลักษณะของพนดิน

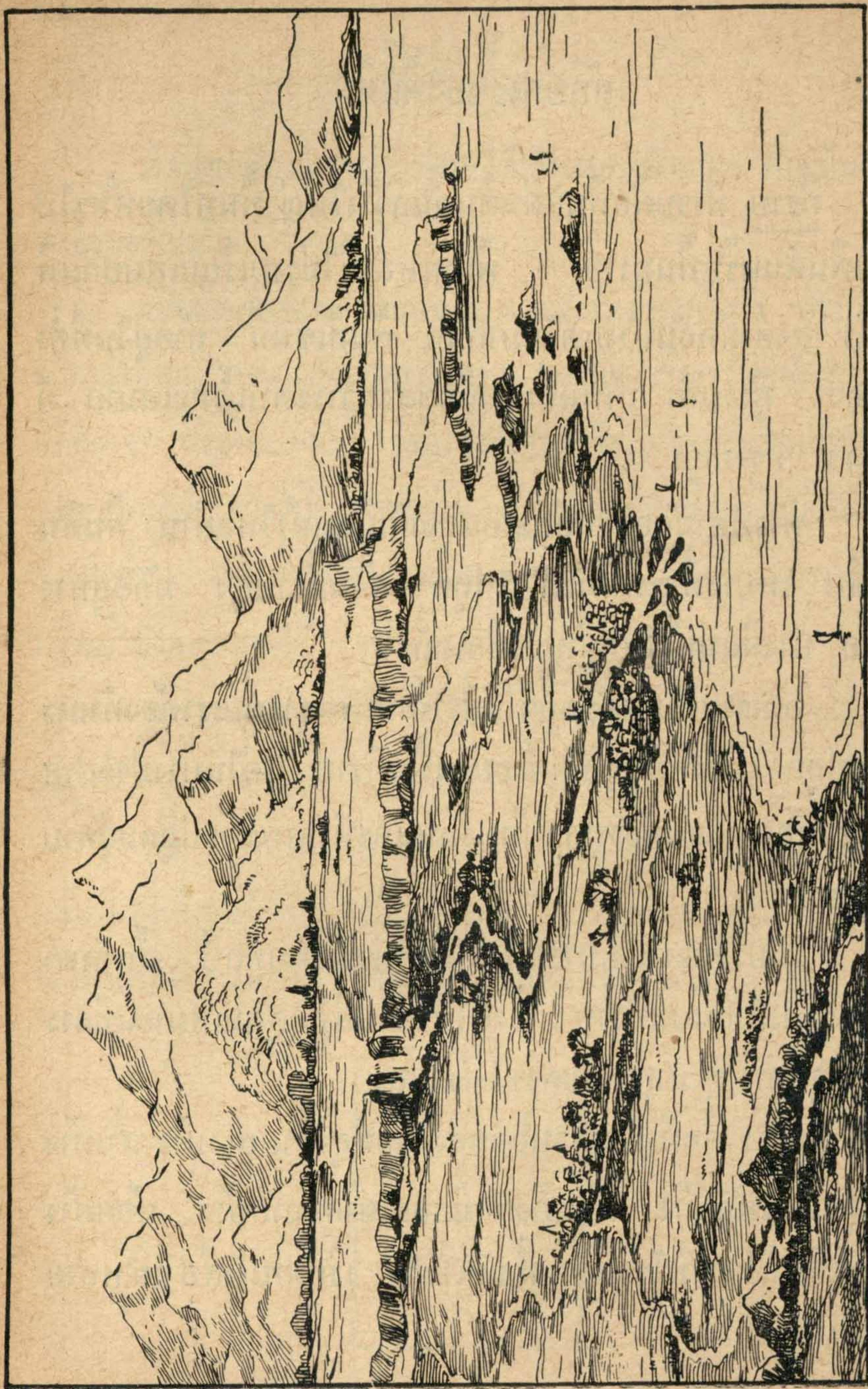
ที่ราบ ที่ราบคือพื้นแผ่นดินอันกว้างใหญ่ พนที่โดยทั่วไป
เป็นพนดินหรือพนทราย พนที่เหล่านี้ไม่ราบเรียบเสมอกันที่
เดียว สูงต่ำผิดกันบ้างแต่ไม่มากนัก พนที่เช่นนี้ ถ้าอยู่ในที่ต่ำ
เรียกว่า ที่ราบต่ำ ถ้าพนที่เช่นนี้อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลมาก ก็
เรียกว่า ที่ราบสูง

ที่ราบต่ำมักอยู่ใกล้ทะเลและมักมีแม่น้ำไหลผ่าน พนดิน
ชุ่มชื้น เหมาะที่จะทำการเพาะปลูก ส่วนที่ราบสูง มักอยู่ห่าง
ทะเล บางทีแม่น้ำไหลผ่านเหมือนกัน

คนเราชอบอาศัยอยู่ตามที่ราบ เพราะคนเราต้องทำการ
เพาะปลูก เมืองต่าง ๆ มักตั้งอยู่ในพื้นที่ราบ แต่ในบางประเทศ
มีที่ราบน้อย คนต้องปลูกบ้านเรือนและทำการเพาะปลูกอยู่ตาม
ริมภูเขาก็มี

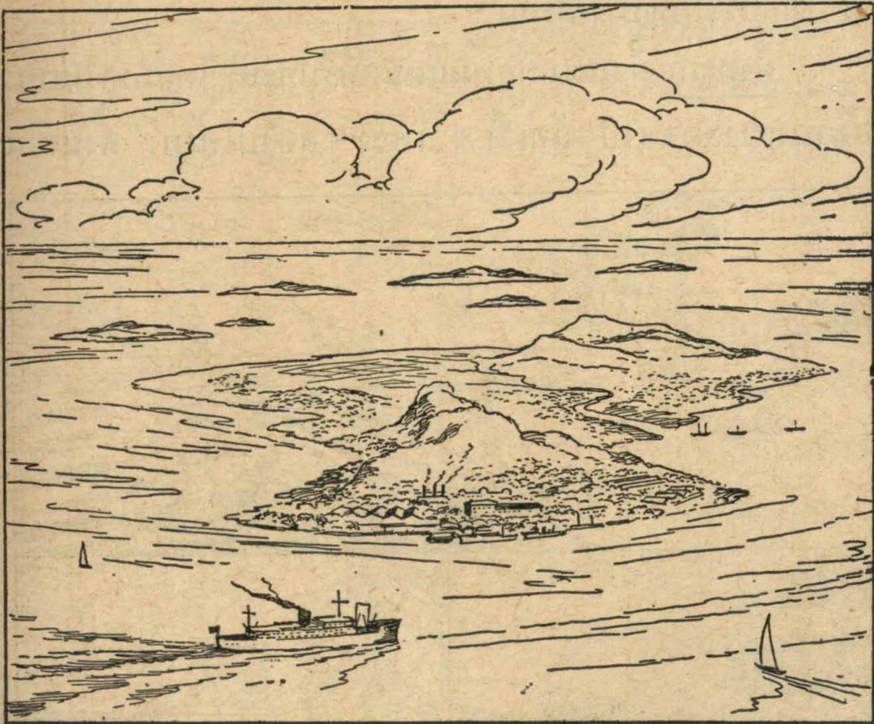
ในบริเวณที่ราบบางแห่ง มีน้ำท่วมแทบทุกปี น้ำพัดพา
ตะกอนมาทับถมบนที่ราบ ทำให้ที่ราบมีปุ๋ยอุดมเหมาะแก่การ
เพาะปลูกต่าง ๆ มาก เรียกว่า ที่ราบลุ่ม

ภูเขา คือหินบนผิวนอกของโลกที่สูงชัน ยาวบ้าง สั้นบ้าง
เป็นลูกเขาใหญ่บ้าง เล็กบ้าง มียอดเขาสูงมากบ้าง น้อยบ้าง
ขนาดเล็กก็โตกว่าโรงเรียน ที่นักเรียน เรียนหนังสือ อยู่หลาย
เท่านี้

ภาพส่วนหนึ่งของทวีป แสดงให้เห็นที่ราบ ภูเขา เกาะ อ่าว ฯลฯ

มีภูเขาอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า ภูเขาไฟ ภูเขาไฟโดยมากมี
รูปคล้ายฝ่าชี่ เมื่อภูเขาไฟระเบิด ได้พ่นหินละลายเถ้าและถ่าน
ออกมา ทางที่หินละลายพุ่งขึ้นมาเป็นช่องหรือปล่อง และออก
ทางยอดภูเขาไฟ เมื่อภูเขาไฟระเบิด ทำให้ผู้คนและบ้านเรือน
ที่อยู่ในบริเวณนั้นได้รับอันตรายมาก

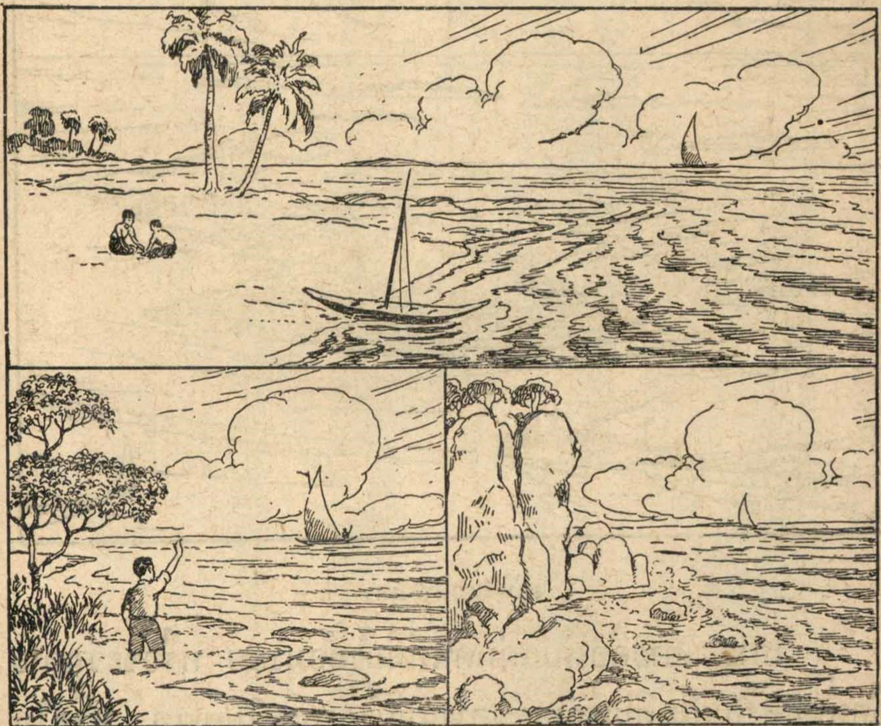
เกาะในมหาสมุทร

เกาะ เกาะคือพื้นดินที่ม่น้ำล้อมรอบ หรือจะว่าเกาะ
คือที่บกหรือแผ่นดินที่ตั้งอยู่กลางแม่น้ำ หรือในทะเล หรือใน
มหาสมุทรก็ได้

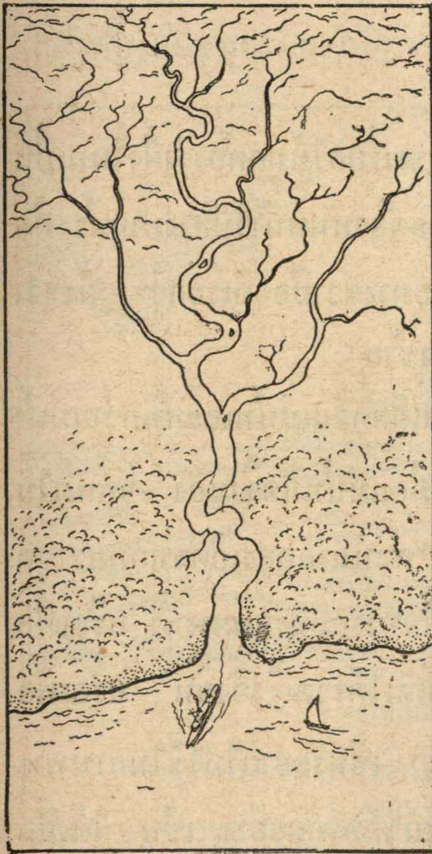
เกาะมีขนาดต่าง ๆ กัน บางเกาะเล็ก บางเกาะใหญ่ บางเกาะมีแต่หิน บางเกาะมีที่ดิน มีคนอยู่ทำการเพาะปลูกได้ ถ้าเป็นเกาะใหญ่ บางที่มีคนอยู่มากจนตั้งเป็นเมืองได้

เกาะที่รวมอยู่ใกล้ ๆ กันหลายเกาะ เรียกว่า หมู่เกาะ ในหมู่เกาะบางแห่ง มีเกาะมากมาย นับเป็นจำนวนสิบจำนวนร้อยก็มี เล็กบ้างใหญ่บ้างต่างกัน

ฝั่งทะเล ฝั่งทะเลคือพื้นแผ่นดินริมทะเล โดยมากไม่เป็นเส้นทางตรงตลอดไป แต่เว้า ๆ แหว่ง ๆ คดไปโค้งมา ทั้งยังเป็น

เพราะเหตุหลายอย่าง อย่างหนึ่งเป็นเพราะ คลื่นทะเลซัดฝั่งให้พัง
อยู่เสมอ ที่ไหนแข็งก็ทนทานอยู่นาน ที่ไหนอ่อนก็พังทลายไป
ฝั่งทะเลบางแห่งที่เป็นเลน มีป่าไม้ขึ้นปกคลุม เวลान้ำลง จะ
เห็นเลนเป็นหาดกว้างออกไปในทะเล แต่บางแห่งชายทะเล
เป็นหาดทราย เห็นน้ำทะเลใสเขียวจกกับหาดทราย ถ้าหากว่า
ไม่มีสัตว์ร้ายในทะเล เป็นที่เหมาะสมสำหรับอาบน้ำทะเล แต่บาง

แม่น้ำเกิดจากแควต่าง ๆ

แห่งมีภูเขาหรือหน้าผาอยู่ริม
ทะเล ฝั่งทะเลตอนนั้นจึงมี
ก้อนหิน และแก่งหินระเกะ
ระกะ เรือแล่นเข้าใกล้ส่วน
นั้นไม่ได้

ฝั่งทะเลที่ขนล้าออกไป
ในพื้นน้ำ เรียกว่า แหล่ม
แหลมต้องเป็น พื้นดินแข็งจึง
จะอยู่ได้ มิฉะนั้นน้ำทะเล
จะซัดพังหมด

ลักษณะของพินน้ำ

แม่น้ำ แม่น้ำคือ ทาง
น้ำจืดที่ไหลอยู่ตามแผ่นดิน
แม่น้ำเป็นทางน้ำใหญ่ เกิด
จากลำน้ำเล็กๆหลายสายไหล
มารวมกัน ลำน้ำเล็กๆ ตอน
ต้นๆ เรียกว่าลำธาร ลำธาร

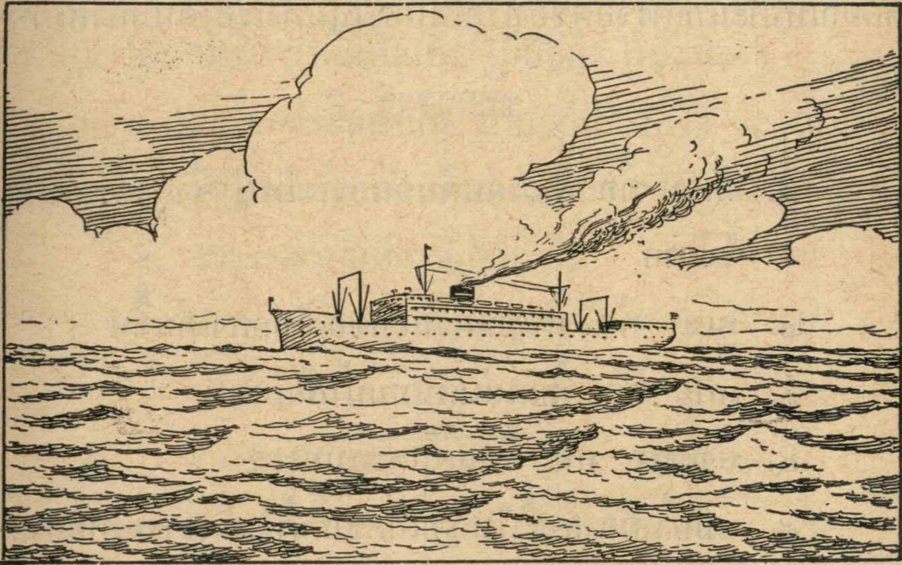
ส่วนมากตั้งต้นไหลจากบริเวณภูเขาหรือที่สูง ลำธารหลายสาย
รวมกันเป็นทางน้ำใหญ่ขึ้น เรียกว่า แคว แควหลายสายไหล
ไปรวมกันเป็นทางน้ำใหญ่ขึ้นอีก เรียกว่า ต้นน้ำ แล้ว
เรียกว่า แม่น้ำ ส่วนที่เป็นลำธารแม่น้ำก็ไหลผ่านท้องที่ต่าง ๆ
เรื่อยไป จนในที่สุดแม่น้ำไหลไปถึงทะเล ตอนที่แม่น้ำจดกับ
ทะเลนั้นเรียกว่า ปากน้ำ

ฝั่งของแม่น้ำ ๒ ฝั่ง เราจะเรียกให้ถูกต้องว่าฝั่งไหนเป็น
ฝั่งซ้าย ฝั่งไหนเป็นฝั่งขวา เราจะต้องหันหน้าไปทางปากน้ำ คือ
ทางที่แม่น้ำไหลลงทะเล ฝั่งที่อยู่ทางขวามือ ก็เรียกว่า ฝั่งขวา
ฝั่งที่อยู่ทางซ้ายมือ ก็เรียกว่า ฝั่งซ้าย

ลำคลอง ลำคลองโดยมากเล็กกว่าแม่น้ำและสั้นกว่าแม่น้ำ
ลำคลองผดกับแม่น้ำอย่างหนึ่ง คือแม่น้ำเกิดขึ้นเอง จากนั้นใน
ลำธารหลายสายไหลมารวมกัน ส่วนลำคลองเกิดจากคนเราขุด
ขึ้น คนเราขุดคลองขึ้น เพื่อใช้เป็นทางคมนาคมทางน้ำ หรือเพื่อ
ให้เป็นทางลัด ให้การติดต่อถึงกันได้รวดเร็วยิ่งขึ้น หรือเพื่อ
สำหรับระบายน้ำไปยังที่ที่ต้องการ เช่นระบายไปใช้ในการเพาะ
ปลูก คลองบางคลองใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ใช้เป็น
ทางคมนาคมด้วย ใช้น้ำช่วยการเพาะปลูกด้วย

ทะเลและมหาสมุทร ทะเลและมหาสมุทร คือ ส่วนของ
พื้นน้ำบนผิวโลกที่กว้างใหญ่ นอกจากที่สูงซึ่งเป็นพื้นแผ่นดิน
ที่เราอาศัยอยู่นี้แล้ว ส่วนใหญ่เป็นแอ่งกว้างลึกม่น้ำขัง เรียกว่า
ทะเลและมหาสมุทร

มหาสมุทร เป็นแอ่งน้ำที่กว้างใหญ่มาก เรือใหญ่ๆ แล่น
ข้ามมหาสมุทร ต้องแล่นอยู่นานหลายวันจึงจะถึงอีกฝั่งหนึ่งเมื่อ
อยู่กลางมหาสมุทรมองไปทางไหนไม่เห็นฝั่ง จะเห็นแต่น้ำจดฟ้า

เรือใหญ่เดินในมหาสมุทร

มหาสมุทรในโลกล้อมรอบแผ่นดินที่คนเราอาศัยอยู่ มหา
สมุทรยังคั่นระหว่างแผ่นดินบางพื้นอีกด้วย เมื่อคนอยู่เมือง
ห่างไกลกันมากจะไปมาติดต่อกัน มักใช้เรือแล่นข้ามมหาสมุทร

ทะเล เป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทร มักเป็นส่วนที่อยู่ใกล้แผ่นดิน เรากำหนดชื่อเรียกว่าทะเล เพื่อให้รู้ตำแหน่งว่าพื้นน้ำนั้นอยู่ใกล้ฝั่งของพื้นแผ่นดินส่วนนั้น พื้นน้ำที่ห่างฝั่งออกไปมาก ๆ และเป็นพื้นน้ำใหญ่ เรากำหนดเรียกว่ามหาสมุทร บางที่เราเรียกพื้นน้ำทั้งหมดอย่างง่าย ๆ ว่าทะเล

อ่าว คือส่วนของพื้นน้ำที่ลำเข้ามาในแผ่นดิน มีใหญ่บ้างเล็กบ้างตามแต่พื้นที่ บางอ่าวก็มีน้ำตื้น บางอ่าวก็มีน้ำลึก อ่าวน้ำลึกมักเหมาะแก่การจอดของเรือเดินทะเลและเรือเดินมหาสมุทร

ข้อควรจำ

๑. ที่ราบ คือ พื้นแผ่นดินอันกว้างใหญ่ ซึ่งสูงต่ำต่างกันไม่มาก
๒. ภูเขา คือ หินบนผิวนอกของโลกสูงเด่นขึ้น
๓. เกาะ คือ พื้นแผ่นดินที่มีน้ำล้อมรอบ
๔. ฝั่งทะเล คือ พื้นแผ่นดินริมทะเล
๕. แม่น้ำ คือ ลำน้ำใหญ่ที่เกิดจากน้ำในลำธารหลายสายไหลมารวมกัน
๖. ลำคลองคือทางน้ำที่คนเราขุดขึ้นเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการระบายน้ำ หรือการไปมาติดต่อกัน
๗. ทะเล คือ ส่วนของมหาสมุทรที่อยู่ใกล้แผ่นดิน

๘. มหาสมุทร คือ ส่วนของพื้นน้ำบนผิวโลกที่กว้างใหญ่ที่สุด

๙. แหวม คือ ส่วนของแผ่นดินที่ยื่นล้ำออกไปในทะเล

๑๐. อ่าว คือ ส่วนของทะเลที่ล้ำเข้ามาในแผ่นดิน

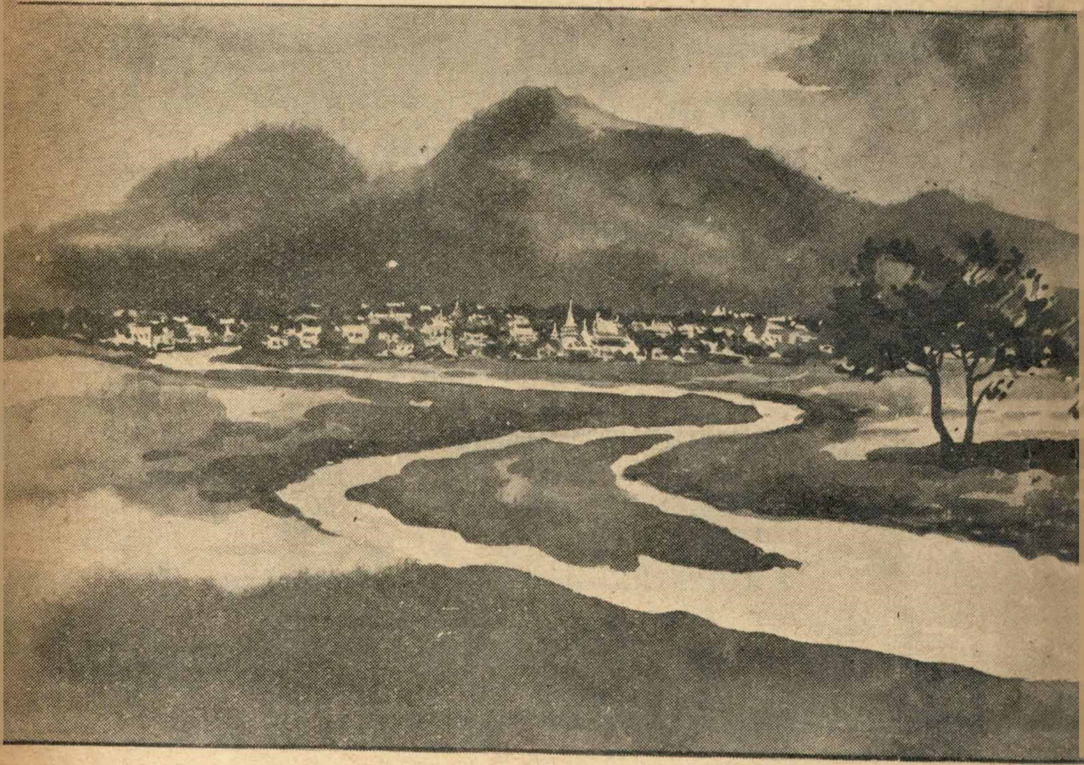
แบบฝึกหัด

๑. พื้นโลกเรานี้ แบ่งพื้นที่เป็นอย่างไรบ้าง?
 ๒. ที่เรียกว่าพื้นดินนั้น เป็นอย่างไรบ้าง?
 ๓. ที่เรียกว่าพื้นน้ำนั้น เป็นอย่างไรบ้าง?
 ๔. ทำไมฝั่งทะเลจึงเว้าแหว่งมาก?
 ๕. อ่าวกับแหลมต่างกันอย่างไร?
-

บทที่ ๔

ภูเขามีประโยชน์แก่คนเราอยู่หลายประการ ประโยชน์
สำคัญ ๆ มีอยู่สองประการ คือ

๑. ภูเขาช่วยให้ฝนตก
๒. ภูเขาเป็นแหล่งที่เกิดของแม่น้ำ

ภูเขาและเมืองเชิงเขา

ภูเขาช่วยให้ฝนตก

เหตุเป็นดังนี้ ก็เพราะว่าตามธรรมชาติที่สูงอากาศเย็นกว่า
ที่ต่ำ เมื่อลมพาไอน้ำมาถึงบริเวณภูเขา ภูเขาที่ขวางทางอยู่ทำ

ให้ลมลอยส่งขึ้น ใอน้ำก็ลอยส่งตามขึ้นไปด้วย ความเย็นของ
เบองบนทำให้ใอน้ำกลายเป็นฝนตกลงมา ดังนั้นในบริเวณที่มี
ภูเขามาก จึงมักมีฝนตกชุก

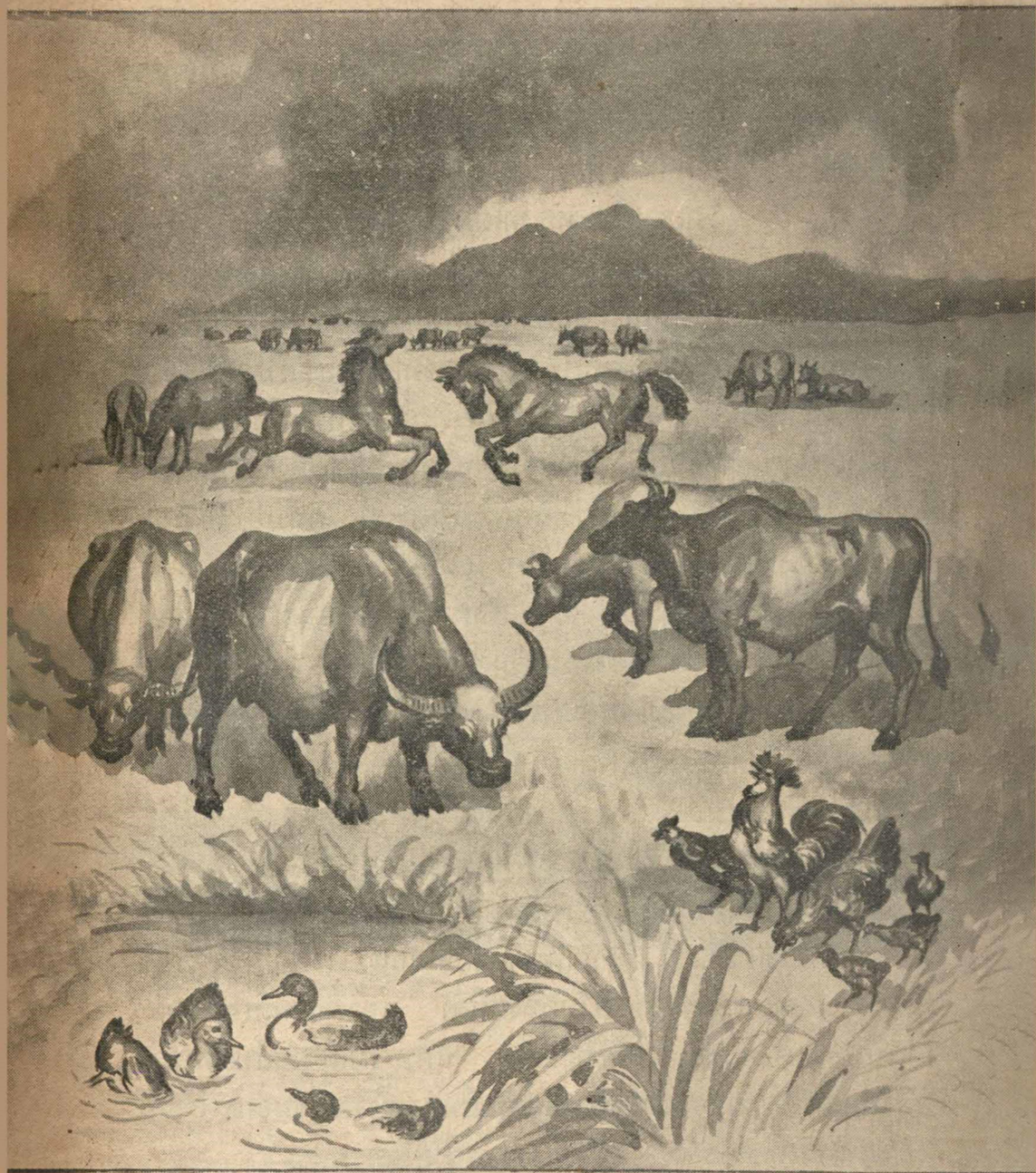
ภูเขาเป็นแหล่งที่เกิดของแม่น้ำ

ตามแถบภูเขาเทือกใหญ่ๆ ทุกแห่ง มักมีฝนตกมากกว่า
ดังกล่าวนั้น น้ำฝน เมื่อตกลงแถบภูเขาแล้ว ก็ไหลซึมลง
ไปตามซอกหินและใต้ดินบ้าง ไหลลงจากภูเขาสู่ที่ต่ำบ้าง ส่วน
ที่ซึมลงไปตามซอกหินและในดินนั้น เมื่อซึมลงไปถึงที่ดินดาน
หรือดินเหนียวหรือหิน ก็ไม่อาจซึมต่อลงไปอีกได้ จึงหาทาง
ไหลไปสู่ระดับต่ำ ไหลไปได้พบดิน และเมื่อไหลไปพบส่วนที่
เป็นดินอ่อน พอที่จะซึมออกมาภายนอกได้ หรือพอออกมาได้
น้ำก็จะไหลออกมาทันที น้ำที่ไหลหรือพอออกมาจะไหลลงสู่ที่
ต่ำต่อไป น้ำพุเช่นนี้ เราจะพบในส่วนลาดเขาหรือเชิงเขาบ่อยๆ

น้ำที่พุดอกตามลาดเขาหรือเชิงเขา จะไหลเป็นทางน้ำ
เล็กๆ ลงสู่ที่ต่ำ ทางน้ำเล็กๆ นี้นั้น หลายๆ สายรวมกันเรียกว่า
ลำธารหรือธารน้ำ ลำธารบางแห่งมีน้ำไหลอยู่ตลอดปี บาง
แห่งมีน้ำไหลเฉพาะในหน้าฝนเท่านั้น

น้ำที่ไหลลงจากภูเขาโดยตรง มิได้ซึมลงใต้ดิน ก็รวม
กันเป็นทางน้ำเล็กๆ เรียกว่าลำธารเหมือนกัน

ลำธารหลายลำธารไหลลงสู่ที่ต่ำ แล้วรวมกันหลายสาย
เป็นทางน้ำใหญ่ขึ้น เรียกว่า แคว แคว รับน้ำจากลำธารแล้ว
ไหลต่อไป แควหลายแควรวมกันเป็นทางน้ำใหญ่ขึ้นอีก เรียก
ว่า แม่น้ำ

ที่ราบเป็นที่เลี้ยงสัตว์

ข้อควรจำ

๑. ภูเขาช่วยให้ฝนตก
๒. ภูเขาเป็นแหล่งเกิดของแม่น้ำ

แบบฝึกหัด

๑. ตามที่สูง ๆ อากาศเป็นอย่างไร ?
๒. เมฆลอยไปกระทบอากาศเย็นมาก จะกลายเป็นอะไร ?
๓. ฝนมักตกชุกในแถบไหน ?
๔. น้ำฝนตกลงตามแถบภูเขาแล้วไปไหน ?
๕. ทำไมจึงว่าแม่น้ำเกิดจากแถบภูเขามาก ?

บทที่ ๕ ที่ราบ

นักเรียนได้เรียนมาแล้วว่า คนเรามากจะตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่หนาแน่นในส่วนที่เป็นที่ราบ ที่เป็นเช่นนั้น ก็เพราะตามบริเวณที่ราบนั้น คนเรำทำมาหากินได้สะดวก การทำมาหากินของคนเราส่วนใหญ่ ก็คือการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ คนเราปลูกข้าว ปลูกผัก ปลูกผลไม้ ก็เพื่อจะได้ใช้ข้าว ใช้ผัก ใช้ผลไม้รับประทานเป็นอาหาร คนเราปลูกฝ้าย ก็เพื่อจะได้ใช้ทำเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม การเลี้ยงสัตว์ก็เหมือนกัน ส่วนใหญ่เราต้องการเนื้อเป็นอาหาร ส่วนหนัง เขา และขน ก็ใช้ทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

ที่ราบเป็นที่เพาะปลูก

ที่ราบเป็นพื้นที่ซึ่งมีพินราบเกือบเสมอๆ กัน พินที่ดิน
เช่นนี้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพาะปลูกอย่างยิ่ง ถ้ายังมีแม่น้ำ
ลำธารไหลมาก ยิ่งสะดวกในการเพาะปลูกมาก ทั้งนี้เพราะพืช
ต้องการความชุ่มชื้น การเพาะปลูกต้องอาศัยน้ำ

ที่ราบเป็นทเลียงสัตว์

สัตว์ทั้งหลายก็ต้องกินอาหารเลี้ยงชีวิต ต้นไม้ต่างๆ และ
พืชพันธุ์ต่างๆ ซึ่งมีอยู่มากมายในบริเวณที่ราบนั้น นอกจาก
จะใช้เป็นอาหารของคนแล้ว ยังใช้เป็นอาหารของสัตว์ต่างๆ ได้
ด้วย สัตว์หลายชนิดอาศัยพืชเป็นอาหาร เมื่อมีอาหารให้สัตว์
เพียงพอ และมีพื้นที่ให้สัตว์อยู่อาศัยกว้างขวางพอ คนเราจึง
ทำการเลี้ยงสัตว์ในที่ราบด้วย

การเลี้ยงสัตว์ในที่ราบ เป็นการสะดวกสบายหลายประการ
ที่ราบยังเป็นทกว้างขวาง ก็ให้เลี้ยงสัตว์ได้เป็นจำนวนมากๆ ที่
ราบบางแห่งเป็นทุ่งหญ้า หญ้าเป็นอาหารของสัตว์หลายชนิด
เช่น ม้า วัว ควาย เป็นต้น

ข้อควรจำ

๑. ที่ราบเป็นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก
๒. ที่ราบเป็นที่เหมาะแก่การเลี้ยงสัตว์

แบบฝึกหัด

๑. ทำไมคนเราจึงชอบอยู่ในบริเวณที่ราบ?
๒. ที่ราบเหมาะแก่การทำมาหากินอะไรบ้าง?
๓. ที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูกอย่างไร?
๔. ที่ราบเหมาะแก่การเลี้ยงสัตว์อย่างไร?
๕. คนเราเลี้ยงสัตว์เพื่อประโยชน์อะไร?

บทที่ ๖ แม่น้ำ

น้ำเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตของคน ของสัตว์และของพืช คน สัตว์ และพืชต้องการใช้น้ำเป็นอาหาร และคนยังใช้น้ำในการอาบน้ำ ซักเสื้อผ้า ล้างถ้วยชาม และอื่นๆ อีกมาก ในทะเลทรายเป็นที่กันดารมาก หาน้ำได้ยาก ต้นไม้แทบไม่มีคนอยู่เลย คนจึงไม่ชอบไปอาศัยอยู่ ตามที่ดอนก็เป็นที่กันดารน้ำ ในหน้าแล้งหาน้ำยาก ต้นไม้ชนไม่ออกงาม ก็มีผู้คนอยู่น้อย ส่วนตามที่ราบซึ่งมีน้ำบริบูรณ์ ก็มีผู้คน มีสัตว์อยู่มาก และพืชก็ออกงามดี

คน สัตว์ และพืชอาศัยน้ำจืดมาก น้ำจืดคือน้ำในแม่น้ำ ลำธาร ลำคลองต่างๆ ส่วนน้ำในทะเลเค็ม คนและสัตว์ไม่ใช้ดื่ม ที่ใดมีแม่น้ำลำธารมาก ที่นั้นมักจะมีผู้คนอาศัยอยู่มาก มีพืชอุดม อาหารก็บริบูรณ์ และในแม่น้ำลำคลอง ยังมีพวกกุ้ง ปลาอาศัยอยู่ คนเราจับมากินเป็นอาหารได้ด้วย ในบริเวณลุ่ม

น้ำ นับว่าการทำมาหากินก็สะดวก เพราะฉะนั้น แม่น้ำจึงมีความสำคัญเกี่ยวแก่คนเรามาก นอกจากนั้น แม่น้ำยังมีประโยชน์แก่เราอีก คือ

๑. แม่น้ำช่วยในการเพาะปลูก

๒. แม่น้ำช่วยในการคมนาคม

แม่น้ำช่วยในการเพาะปลูก

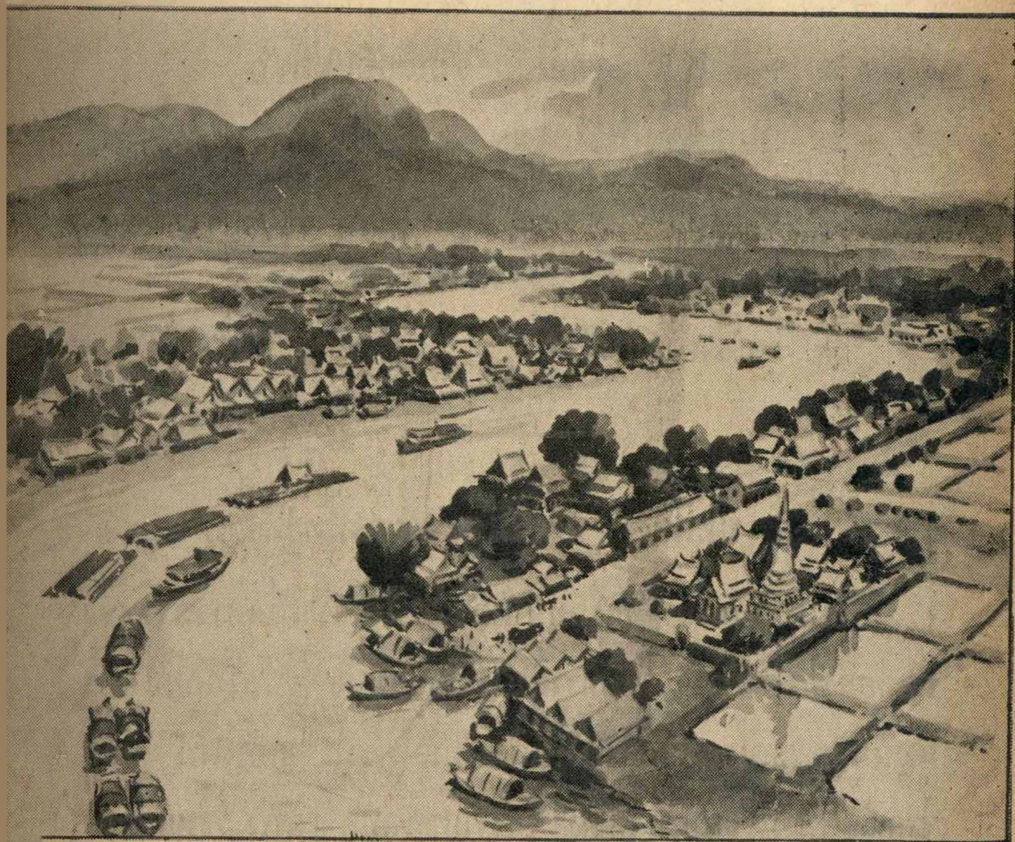
การเพาะปลูกทำได้สะดวกตามที่ใกล้แม่น้ำ เพราะได้ใช้น้ำในแม่น้ำรดพืชที่เพาะปลูก และหล่อเลี้ยงพืชให้งอกงาม พืชที่อยู่ที่ใกล้แม่น้ำ ก็มักเป็นพืชที่ดี เพราะน้ำพัดพาเอาสิ่งต่างๆ มาเป็นปุ๋ยของพืชด้วยเสมอ

พืชมที่อยู่ที่ใกล้แม่น้ำก็อาจใช้เพาะปลูกได้เหมือนกัน โดยการขุดคลองระบายน้ำจากแม่น้ำเข้าไปแล้วทดน้ำ คือ กั้นประตูน้ำไว้ อาศัยน้ำที่กั้นไว้ นั้น ทำให้พืชมที่ใช้ในการเพาะปลูกได้มีน้ำใช้เพียงพอ ทำให้เพาะปลูกได้ในพื้นที่กว้างขวางขึ้น และผลของการเพาะปลูกก็ดีขึ้น เพราะมีน้ำไปหล่อเลี้ยงถึง ในการทดน้ำใช้นั้น มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ปิดเปิดประตูน้ำเข้าและออกตามเวลา

แม่น้ำช่วยในการคมนาคม

แม่น้ำเป็นทางคมนาคมภายในประเทศ ที่สำคัญกว่าทางน้ำอื่นๆ แม่น้ำเป็นทางเดินเรือรับส่งคนโดยสาร เป็นทางลำเลียง

ขนส่งสินค้า และข้าวของต่างๆ แม่น้ำทำให้การไปมาค้าขาย สะดวก ดังเราจะเห็นเรือเล็ก เรือใหญ่ เรือแจว เรือพาย เรือยนต์ เรือกลไฟ แล่นขนล่องไปมาชักไขว้ตามแม่น้ำบางสาย เมืองใหญ่ที่เจริญและมั่งคั่งสมบูรณ์ขึ้น ก็เพราะตั้งอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำหรือปากน้ำ แม่น้ำบางสายยาว ไหลผ่านจังหวัดหลายจังหวัด การไปมาทางแม่น้ำเช่นนี้จึงไปได้ไกลๆ ไปถึงจังหวัดต่างๆ ได้หลายจังหวัด

แม่น้ำช่วยในการคมนาคม

ข้อควรจำ

๑. คน สัตว์ และพืชได้อาศัยแม่น้ำมาก
๒. ในแม่น้ำยังมีปลา กุ้ง เป็นอาหารของคนได้
๓. คนเราใช้น้ำในแม่น้ำช่วยในการเพาะปลูก
๔. แม่น้ำเป็นทางคมนาคมที่สำคัญ

แบบฝึกหัด

๑. ทำไมคนจึงชอบอาศัยอยู่ใกล้กับแม่น้ำ?
๒. จงกล่าวถึงประโยชน์ของแม่น้ำ?
๓. ผู้ที่อยู่ไกลๆ แม่น้ำ จะใช้น้ำในแม่น้ำได้อย่างไร?
๔. ทดน้ำไว้ ให้ประโยชน์อย่างไร?
๕. ทดน้ำทำอย่างไร?

บทที่ ๗ ทะเลและมหาสมุทร

ตามที่นักเรียนได้เรียนมาแล้วว่า โลกเราเป็นดาวดวงหนึ่ง ลอยอยู่ในท้องฟ้า โลกเรามีน้ำได้ลอยอยู่หนึ่งๆ โลกมีอาหาร หมุนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทำให้เกิดเป็นกลางวัน กลางคืน นอก จากนี้ การที่โลกหมุนยังทำให้น้ำในทะเลทุกๆ แห่ง ขึ้นและลง วันละ ๒ หนด้วย คือ ขึ้น ๒ หน ลง ๒ หน ที่เป็นดังนี้ เป็น

เพราะอำนาจดึงดูดของดวงจันทร์ และดวงอาทิตย์ เมื่อโลกหมุนไป ด้านไหนของโลกหันไปทางดวงจันทร์ น้ำบนเปลือกโลกด้านนั้นจะไหลไปรวมกันทางดวงจันทร์ นูนสูงขึ้นกว่าระดับเดิม เราเรียกว่า 'น้ำขึ้น' และข้อสำคัญประการหนึ่ง คือ น้ำในแถบที่อยู่ตรงกันข้ามของโลกจะเป็น 'น้ำขึ้น' เหมือนกัน คือ น้ำขึ้น ๒ ข้างตรงข้ามกัน ส่วนทางแถบที่อยู่กลางทั้งสองข้าง จะเป็นแถบที่น้ำถูดูดไป จึงเป็นแถบ 'น้ำลง' ๒ ข้าง

น้ำขึ้นน้ำลงในทะเลและมหาสมุทร

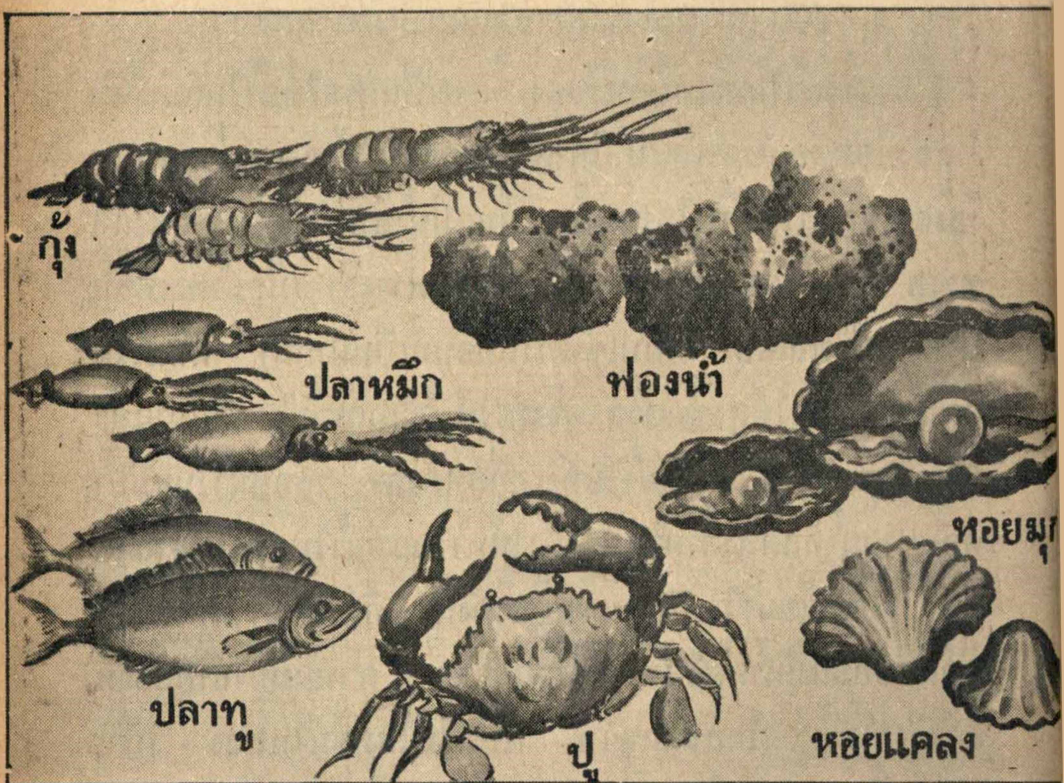
ช่วยให้เกิดน้ำขึ้นน้ำลงในแม่น้ำลำคลอง

เมื่อน้ำในทะเลขึ้นหรือลง จะเป็นเหตุให้น้ำในแม่น้ำลำคลองที่ติดต่อกับทะเลนั้น ไหลขึ้นไหลลงไปด้วย แม่น้ำลำคลองที่มกระแสน้ำไหลขึ้นไหลลงนี้ เป็นแม่น้ำลำคลองส่วนที่อยู่ใกล้ทะเล และติดต่อกับทะเล ที่เป็นดังนี้ก็เพราะว่า เมื่อน้ำทะเลขึ้น น้ำทะเลก็ไหลเอ่อ หนุนเข้ามาในตอนที่เป็นปากน้ำ ดังนั้นในแม่น้ำตอนนั้นให้สูงขึ้นด้วย จึงทำให้น้ำในแม่น้ำไหลขึ้นมาและเมื่อน้ำทะเลลง ระดับน้ำในทะเลก็ลดต่ำลง ระดับน้ำในแม่น้ำตอนปากน้ำก็ลดลงต่ำด้วย จึงทำให้น้ำในแม่น้ำไหลลงไปสู่ทะเลอีก และเมื่อน้ำในแม่น้ำมาขึ้นมลงดังนี้ ก็ทำให้น้ำในลำคลองที่ติดต่อกับแม่น้ำนั้นไหลขึ้นไหลลงด้วย ส่วนแม่น้ำลำคลองที่อยู่ทางต้นน้ำ ไกลจากทะเล น้ำจะไม่ไหลขึ้นไหลลง หรือไหลไปไหลมา จะมีแต่น้ำไหลลงทางเดียว

ทะเลและมหาสมุทร

เป็นแหล่งที่เกิดโรคทรพิษหลายอย่าง

น้ำในทะเลมีรสเค็ม เพราะมีเกลือละลายอยู่ เมื่อนำน้ำทะเลไปต้มให้แห้ง จะมีเกลือจับอยู่ก้นกาน้ำ หรือไขน้ำทะเล ข้นบนบกตากแดดทิ้งไว้ให้แห้ง อย่างที่เรียกว่าทำนาเกลือก็จะได้เกลือ เกลือเป็นสินค้าสำคัญอย่างหนึ่ง นำไปใช้ประโยชน์ได้มาก นับเป็นโรคทรพิษอย่างหนึ่งที่ได้จากทะเล

ในทะเล เป็นที่อยู่ของสัตว์ทะเลหลายชนิด สัตว์พวกนี้
เคยชินกับน้ำทะเล และถ้าจะนำมาเลี้ยงไว้ในน้ำจืด สัตว์ทะเล
จะมีชีวิตอยู่ไม่ได้ สัตว์ทะเลมี ปลา ปู กุ้ง หอย เป็นต้น ปลา
ทะเลมีทั้งตัวโตและตัวเล็กมากมาย ขนาดโตกว่าคนก็มีมาก
และโตเกือบเท่าบ้านก็มี เช่น ปลาวาฬ คนเราจับปลาวาฬมาทำ
ประโยชน์หลายอย่าง เนื้อมันเป็นอาหารได้ ไข่ของมันทำ
เทียนไขได้ ส่วนปลาเล็กๆ ส่วนมากก็ใช้เนื้อเป็นอาหาร เช่น
ปลาทู ปลาหมึก ฯลฯ

ในใต้ทะเล ยังมีสิ่งที่มีค่าอีกมากมาย มีคนลงไปมหา
เก็บมาส่งขายเป็นสินค้าสำคัญ เช่น ฟองน้ำ และไข่มุก ที่
อยู่ในตัวหอยมุก

ทะเลและมหาสมุทร

เส้นทางคมนาคมทางน้ำสำคัญ

ประเทศต่างๆ ในโลกย่อมต้องเกี่ยวข้องติดต่อกันอยู่เสมอ
เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน
บ้าง ติดต่อกันด้วยกิจการอื่นๆ บ้าง การไปมาติดต่อกันนี้ ถ้าไป
ทางบกให้ไกลๆ มักไม่สะดวก บางที่มีทะเลและมหาสมุทรกันอยู่
ระหว่างประเทศ ต้องใช้เรือติดต่อกันจึงจะได้ การติดต่อไปมาค้า
ขายระหว่างประเทศต่างๆ ใช้เรือเป็นส่วนมาก เพราะทะเลล้อม

รอบแผ่นดินของโลก การขนสินค้าไปทางน้ำก็ขนได้เป็นจำนวน
 มากๆ ค่าใช้จ่ายน้อย ทะเลเมื่อก่อนแล้วไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสร้าง
 ทาง ฉะนั้น ทะเลและมหาสมุทรจึงเป็นทางคมนาคมทางน้ำที่
 สำคัญมาก เป็นทางเดินเรือ ลำเลียงสินค้าต่างๆ จากประเทศ
 หนึ่งไปยังประเทศอื่นๆ และยังนำผู้โดยสารไปด้วยได้คราวละ
 มากๆ

ข้อควรจำ

๑. น้ำขึ้นน้ำลงในทะเลและมหาสมุทร ช่วยให้เกิดน้ำขึ้น
 น้ำลงในแม่น้ำลำคลอง
๒. ทะเล และมหาสมุทร เป็นแหล่งที่เกิด ของโรคทรพิษ
 หลายอย่าง
๓. ทะเลและมหาสมุทรเป็นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญ

แบบฝึกหัด

๑. ทำไมน้ำในแม่น้ำจึงไหลขึ้นไหลลง?
๒. ทำไมในตอนต้นแม่น้ำ จึงมีน้ำไหลลงมาทางเดียว?
๓. ทำนาเกลือ ทำอย่างไร?
๔. ในทะเลมีอะไรที่เป็นประโยชน์แก่คนเราบ้าง?
๕. การทำมาหากินที่สำคัญของคนที่อยู่ชายทะเล มีอะไร
 บ้าง?

บทที่ ๔ ภูมิศาสตร์ประเทศไทย

อาณาเขตประเทศไทย

ทิศเหนือ ติดต่อกับประเทศพม่า

ทิศตะวันออก ติดต่อกับประเทศลาว กัมพูชา ฯลฯ

ทิศใต้ ติดต่อกับมลายา

ภูมิประเทศ ประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น ๔ ภาค คือ

๑. ภาคเหนือ พื้นที่มีภูเขามาก ในระหว่างทิวเขามียี่
ที่ราบอยู่บ้าง

๒. ภาคกลาง พื้นที่เป็นที่ราบกว้างใหญ่ มีแม่น้ำลำธาร
มาก เป็นที่ทำการเพาะปลูกได้ดี

๓. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นที่ราบสูง มีภูเขาบ้าง
บ้างมีแม่น้ำลำธารน้อย พื้นที่แห้งแล้งเป็นดินปนทราย

๔. ภาคใต้ เป็นป่าเป็นเขามาก มีที่ราบอยู่ริมชายทะเล
มีแม่น้ำลำธารมาก

ประเทศไทย แบ่งเป็น ๗๑ จังหวัด จังหวัดที่โรงเรียนของ
เราตั้งอยู่นั้นชื่อจังหวัด..... จังหวัดนั้นแบ่งท้องที่ออก
เป็น อำเภอ กิ่งอำเภอ คือ

๑. อำเภอ

๒. อำเภอ

๓. อำเภอ

๔. อำเภอ

๕. อำเภอ

๖. กิ่งอำเภอ

๗. กิ่งอำเภอ

โรงเรียนที่เราเรียนหนังสืออยู่นี้ ตั้งอยู่ในอำเภอ.....
 อำเภอนี้แบ่งท้องที่ออกเป็น ตำบล แต่ละ
 ตำบลมีเนื้อที่ส่วนใหญ่เป็นดังนี้ คือ (เป็นที่ราบ ที่ลุ่ม ที่สูง
 ที่ดอน ทุ่งนา ป่า เขา)

ภูมิประเทศของอำเภอ น

๑. ตำบล พืชเป็น

๒. ตำบล พืชเป็น

๓. ตำบล พืชเป็น

๔. ตำบล พืชเป็น

๕. ตำบล พืชเป็น

ภูมิอากาศ

ในท้องที่อำเภอ น หนาวร้อน ตั้งแต่

เดือน ถึงเดือน หน้าฝนตั้งแต่เดือน

ถึงเดือน หน้าหนาวตั้งแต่เดือน ถึง

เดือน.....ในหน้าร้อนลมพัดมาจากทิศ.....ไปทาง
 ทิศ.....ในหน้าฝนลมพัดมาจากทิศ.....ไปทาง
 ทิศ.....ในหน้าหนาวลมพัดมาจากทิศ.....ไปทาง
 ทิศ.....อำเภอนี้มีภูเขายู่ใกล้ ภูเขาเกี่ยวข้องกับภูมิ
 อากาศอย่างไรบ้าง.....อำเภอนี้มีทะเลอยู่ใกล้
 ทะเลช่วยให้อากาศ.....

พืชผลและโรคทรัพย์

ในท้องที่อำเภอ.....นี้ มีพืชผลที่ได้จากการ
 เพาะปลูกคือ..... (ข้าว ข้าวเหนียว
 ข้าวโพด ถั่ว มัน อ้อย กุ้ง ดม ด้บประรด ขนุน แตงโม น้อยหน่า
 ทุเรียน มังคุด ตะมุค ดาวดาด ตำไย มะพร้าว คาด พริก พริกไทย
 หอม กระเทียม ยาสูบ ฝ้าย และป่าไม้ ฯลฯ)

โรคทรัพย์ที่ได้จากการขุดแร่ต่าง ๆ คือ.....
 (ดิบูก พดอย
 ทองคำ เงิน ทองแดง ตะกั่ว เหล็ก ถ่านหิน น้ำมัน ดินขาว ดินล่อพอง
 หิน เกลือ ฯลฯ)

สัตว์เลี้ยงมี.....
 (วัว ควาย หมู ช้าง ม้า เป็ด ไก่)

สัตว์ป่า.....

(นก ค้าง ชะนี งู จระเข้ เก้ง กวาง เต่า ช้าง กระต่าย
หมาป่า หมี ฯลฯ)

สัตว์น้ำ.....

(ปลาน้ำจืด เช่น.....)

ปลาน้ำเค็ม เช่น.....)

การทำมาหากิน

ในท้องที่อำเภอ.....นี้ ราษฎร

มีการทำมาหากิน คือ

(ก) การเพาะปลูก พืชที่ปลูกกันมาก คือ.....

(ข) การเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงกันมาก คือ.....

(ค) การจับสัตว์น้ำ สัตว์น้ำที่จับได้มาก คือ.....

(ง) การจับสัตว์ป่า สัตว์ป่าที่จับได้มาก คือ.....

(จ) การทำป่าไม้ มีไม้.....

(ฉ) การทำเหมืองแร่ แร่ที่ขุดได้ คือ.....

(ช) การหัตถกรรม ทำ.....

(ซ) การค้าขาย ราษฎรที่ทำการค้าขายมีมากน้อยเพียงใด ย่าน
สถานการค้า ใหญ่โตคึกคัก หรือเล็กเจียบเหงา ชุมชนการค้า
ค้าขายแห่ง.....

สินค้า

ในท้องที่อำเภอ.....นี้ สินค้าต่าง ๆ
ที่ซื้อขายกันมีดังนี้

(ก) สินค้าที่ส่งออกไป มี.....

.....

(ข) สินค้าที่ส่งเข้ามา มี.....

.....

การคมนาคม

ในท้องที่อำเภอ.....นี้ ทางคมนาคม
มีดังนี้

(ก) ทางคนเดิน จาก.....

ถึง.....

ผ่านที่ไหนบ้าง (เช่น คดอง ถนน ทางรถไฟ
ทางเกวียน วัด ตลาด อำเภอ สถานีตำรวจ)

๑)

๒)

๓)

๔)

(ข) ทางเกวียน จาก

ถึง.....

ผ่านที่ไหนบ้าง

๑)

๒)

๓)

๔)

(ก) ถนน ช้อถนน.....

ตั้งต้นจาก.....

ไปถึง

ผ่านที่ไหนบ้าง

๑)

๒)

๓)

๔)

(ง) ทางรถไฟ สาย.....

จากสถานี.....

ถึงสถานี.....

ผ่านที่ไหนบ้างในอำเภอ.....

(จ) คลอง ช้อคลอง.....

ตั้งต้นจาก.....

ไปถึง

ผ่านที่ไหนบ้าง

๑)

๒)

๓)

๔)

(ฉ) แม่น้ำ ^๕ชื่อแม่น้ำ^๕ตั้งต้นจาก.....^๕ไปถึง.....^๕ผ่านที่ไหนบ้าง

๑)

๒)

๓)

๔)

ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

ประชาชนในท้องที่อำเภอ.....นี้ ี่ความเป็น
อยู่ ดังนี้ ประชาชนมีจำนวน.....ส่วนมากเป็นคน

(ให้นักเรียนบันทึกลงว่า ประชาชนมีจำนวนมากหรือน้อย ส่วนมากเป็น
คนมีหรือยากจน เป็นผู้ซบถหรือด่าปากเค็ดร้อน มีโรคภัยไข้เจ็บ
ชุกชุมหรือไม่ สะอาดหรือไม่ค่อยสะอาด คนส่วนมากว่าเร่งหรือดงบ
เงยบ บ้านเรือน ร้านตลาด คับคั่ง หรือมีน้อย มีสถานมหรสพที่แห่ง
แต่คงอะไรบ้าง)

โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสิ่งธรรมชาติที่สวยงาม

ในเขตท้องที่อำเภอ.....นี้ มีสถานที่หรือสิ่งของ อันเป็นโบราณสถานของเก่าแก่ มีโบราณวัตถุของมีค่ามาก หรือ มีสิ่งธรรมชาติที่สวยงาม ควรไปเที่ยวไปชมเป็นการศึกษาหา ความรู้หรือพักผ่อนหย่อนใจ ให้ได้รับความเพลิดเพลินในเวลาว่าง สถานที่หรือสิ่งของอย่างนั้นๆ มีอยู่ที่ไหนบ้าง สิ่งนั้นสำคัญอย่างไร คืออย่างไร อยู่ที่ไหน ใกล้หรือไกล จะไปดูไปชมได้ โดยทางไหน ไปสะดวกหรือลำบาก มีคนชอบไปกันบ่อยหรือไม่

(๑) มีโบราณสถานของเก่าแก่ ชื่อ.....
สำคัญ คือ.....ระยะทางไกลนับจาก.....
ประมาณ.....ใช้เวลาไปประมาณ.....ชั่วโมง

(๒) โบราณวัตถุ ของมีค่ามาก ชื่อ.....
สำคัญ คือ.....อยู่ที่.....
ไปได้โดยทาง.....ระยะทางไกลนับจาก.....
ประมาณ.....ใช้เวลาไปประมาณ.....ชั่วโมง

(๓) มีสิ่งธรรมชาติที่สวยงาม คือ.....
สำคัญ คือ.....อยู่ที่.....
ไปได้โดยทาง.....ระยะทางไกลนับจาก.....
ประมาณ.....ใช้เวลาไปประมาณ.....ชั่วโมง

ถ้ามีโบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือสิ่งธรรมชาติที่สวยงาม มาก ก็ให้เขียนเพิ่มเติมในกระดาษสมุดแล้วมารวมไว้

๒๒
ข้อสังเกต

ให้นักเรียนรู้ว่า บ้านของนักเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นอยู่ในภาค
ไหนของประเทศไทย อยู่ใกล้หรือไกลชายเขตแดน ถ้าอยู่ใกล้
เขตแดน นอกเขตแดนไทยออกไปเป็นดินแดนของประเทศอะไร

๒๓
ข้อควรจำ

ให้นักเรียนจำให้ขึ้นใจว่า บ้านของนักเรียนเป็นบ้านเลขที่
หรือหมู่ที่เท่าไร ถนนอะไร ตำบลอะไร อำเภออะไร จังหวัดอะไร

๒๔
แบบฝึกหัด

๑. อำเภอ.....นี้ มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอย่างไร ?
 ๒. พลเมืองส่วนมากทำมาหากินทางไหน ?
 ๓. สินค้าออกสำคัญมีอะไรบ้าง ?
 ๔. มีวัดกี่แห่ง ? วัดไหนมีงานประจำปีเมื่อไร ? ให้บอก
มาสักวัดหนึ่ง
 ๕. มีสถานที่ที่นำไปชมอยู่ที่ไหน ? ชื่ออะไร ? สำคัญ
อย่างไร ?
-

บทที่ ๘ การเปรียบเทียบระยะเวลา

มาตราเวลา

๖๐ วินาที	เป็น	๑ นาที
๖๐ นาที	,,	๑ ชั่วโมง
๒๔ ชั่วโมง	,,	๑ วัน
๗ วัน	,,	๑ สัปดาห์
๓๐ วัน	,,	๑ เดือน
๑๒ เดือน	,,	๑ ปี

วัน กับ สัปดาห์

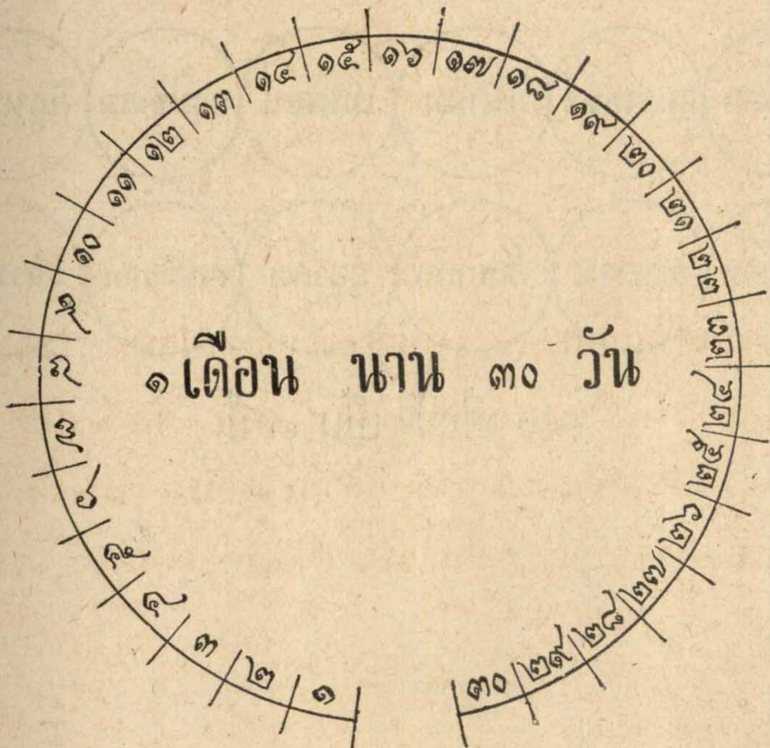
การเปรียบเทียบระยะเวลาของวันกับสัปดาห์ ระยะเวลาของ ๑ วัน สั้นกว่าระยะเวลาของ ๑ สัปดาห์ คือ ๑ สัปดาห์จะนานถึง ๗ วัน และถึงแม้ว่าจะเป็นเวลา ๒ วัน ๓ วัน ๔ วัน ๕ วัน หรือ ๖ วัน ก็ยังเป็นเวลาสั้นกว่า ๑ สัปดาห์อยู่นั่นเอง จงดูรูปดังนี้

|——| ๑ วัน

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	๑ สัปดาห์
---------	--------	--------	-----	----------	-------	-------	-----------

สัปดาห์ กับ เดือน

ระยะเวลาของ ๑ สัปดาห์ สั้นกว่าเวลา ๑ เดือน ถ้าคิด
เป็นวัน ๆ เวลา ๑ สัปดาห์ก็มี ๗ วัน ส่วนเวลา ๑ เดือน นาน
ถึง ๓๐ วัน จงดูรูปดังนี้

เดือน กับ ปี

ระยะเวลา เดือน สั้นกว่าระยะเวลา ปี เมื่อคิดเป็นวัน ๆ
 เวลา ๑ เดือนจะมี ๓๐ วัน เวลา ๑ ปี จะมีถึง ๓๖๕ วัน หรือ
 ๓๖๖ วัน ถ้าคิดเป็นเดือน ๆ เวลา ๑ ปี จะนานถึง ๑๒ เดือน
 จงดูรูปนี้

๑ เดือน

มกราคม

กุมภาพันธ์

มีนาคม

เมษายน

พฤษภาคม

มิถุนายน

กรกฎาคม

สิงหาคม

กันยายน

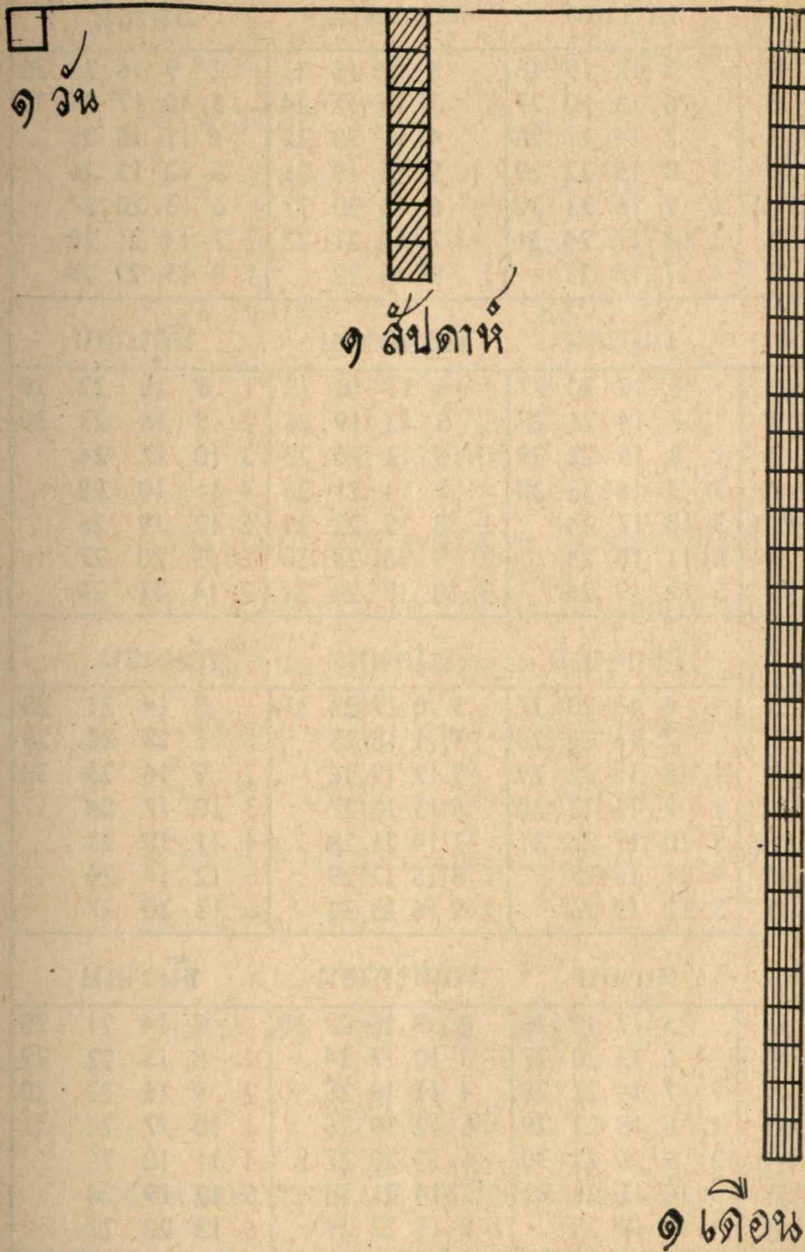
ตุลาคม

พฤศจิกายน

ธันวาคม

๑๒ เดือน เป็น ๑ ปี

รูปเปรียบเทียบระยะเวลา

ปฏิทินแนวทางศึกษา

พุทธศักราช ๒๕๐๑

มกราคม

กุมภาพันธ์

มีนาคม

อ	5	12	19	26	2	9	16	23	2	9	16	23	30	
จ	6	13	20	27	3	10	17	24	3	10	17	24	31	
อ	7	14	21	28	4	11	18	25	4	11	18	25		
พ	1	8	15	22	29	5	12	19	26	5	12	19	26	
พฤ	2	9	16	23	30	6	13	20	27	6	13	20	27	
ศ	3	10	17	24	31	7	14	21	28	7	14	21	28	
ส	4	11	18	25		1	8	15	22	1	8	15	22	29

เมษายน

พฤษภาคม

มิถุนายน

อ	6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	29	
จ	7	14	21	28	5	12	19	26	2	9	16	23	30	
อ	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24	
พ	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25	
พฤ	3	10	17	24		1	8	15	22	29	5	12	19	26
ศ	4	11	18	25		2	9	16	23	30	6	13	20	27
ส	5	12	19	26		3	10	17	24	31	7	14	21	28

กรกฎาคม

สิงหาคม

กันยายน

อ	6	13	20	27	3	10	17	24	31	7	14	21	28	
จ	7	14	21	28	4	11	18	25		1	8	15	22	29
อ	1	8	15	22	29	5	12	19	26	2	9	16	23	30
พ	2	9	16	23	30	6	13	20	27	3	10	17	24	
พฤ	3	10	17	24	31	7	14	21	28	4	11	18	25	
ศ	4	11	18	25		1	8	15	22	29	5	12	19	26
ส	5	12	19	26		2	9	16	23	30	6	13	20	27

ตุลาคม

พฤศจิกายน

ธันวาคม

อ	5	12	19	26	2	9	16	23	30	7	14	21	28	
จ	6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29
อ	7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30
พ	1	8	15	22	29	5	12	19	26	3	10	17	24	31
พฤ	2	9	16	23	30	6	13	20	27	4	11	18	25	
ศ	3	10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	
ส	4	11	18	25		1	8	15	22	29	6	13	20	27

ข้อควรจำ

๑ ปี	มี	๑๒ เดือน
๑ เดือน	มี	๓๐ วัน
๑ สัปดาห์	มี	๗ วัน
๑ วัน	มี	๒๔ ชั่วโมง
๑ ชั่วโมง	มี	๖๐ นาที
๑ นาที	มี	๖๐ วินาที

แบบฝึกหัด

๑. เวลา ๑ วันกับเวลา ๑ สัปดาห์ ไหนจะช้านานกว่ากัน?
๒. เวลา ๗ วันกับเวลา ๑ สัปดาห์ ไหนจะช้านานกว่ากัน?
๓. เวลา ๑๐ วันกับเวลา ๑ สัปดาห์ ไหนจะช้านานกว่ากัน?
๔. ๑ เดือนกับ ๑ ปี ไหนจะนานกว่ากัน?
๕. เด็กชาย ก มีอายุ.....ปี.....เดือน
เด็กชาย ข มีอายุ.....ปี.....เดือน
ใครจะแก่กว่ากัน?

บทที่ ๑๐ ชื่อ วัน เดือน ปี

ข้อควรทง ๗

ในสัปดาห์หนึ่งมี ๗ วัน มีชื่อเรียกตั้งแต่วันต้น ไปจน
วันสุดท้าย ดังนี้

๑. วันอาทิตย์	ใช้อักษรย่อว่า	อ.
๒. วันจันทร์	„ „	จ.
๓. วันอังคาร	„ „	ภ.
๔. วันพุธ	„ „	ว.
๕. วันพฤหัสบดี	„ „	ช.
๖. วันศุกร์	„ „	ศ.
๗. วันเสาร์	„ „	ส.

การนับหรือเรียกวันใน ๑ เดือน

ในเดือนหนึ่งมี ๓๐ วัน หรือบางเดือนก็มี ๓๑ วัน บางเดือนก็มี ๒๘ หรือ ๒๙ วัน การนับหรือเรียกวันในเดือนหนึ่ง ๆ นับหรือเรียกดังนี้ คือ วันที่ ๑ วันที่ ๒ วันที่ ๓ วันที่ ๔ วันที่ ๕ และต่อ ๆ ไปจนถึงวันสิ้นเดือน ถ้าเดือนนั้นมี ๓๐ วัน วันที่ ๓๐ ก็เป็นวันสิ้นเดือน ถ้าเดือนนั้นมี ๓๑ วัน วันที่ ๓๑ ก็เป็นวันสิ้นเดือน เมื่อสิ้นเดือนแล้ว ก็ขึ้นเดือนใหม่ นับหรือเรียกวันที่ ๑ ตั้งต้นไปใหม่ การนับหรือเรียกวันอย่างนี้ เรียกว่า นับหรือเรียกทางสุริยคติ

วิธีนับหรือเรียกอีกอย่างหนึ่ง คือ นับหรือเรียกทางจันทรคติ วิธีนับหรือเรียกทางจันทรคติ เป็นวิธีนับวันอย่างโบราณ โดยถือเอาการเดินทางของดวงจันทร์เป็นหลัก คือ เรียกเป็นวันข้างขึ้น ข้างแรม มีวันโกน วันพระ ข้างขึ้นเป็นต้นเดือน ข้างแรมเป็นปลายเดือน วันต้นเดือนเรียก วันขึ้น ๑ ค่ำ, ๒ ค่ำ, ๓ ค่ำ, ๔ ค่ำ,

๕ คำ และต่อๆ ไป จนถึงวันขึ้น ๑๕ คำ เป็นวันกลางเดือน ใน
วันขึ้น ๑๕ คำ ตอนกลางคืนจะเห็นดวงจันทร์เต็มดวง ต่อจาก
วันขึ้น ๑๕ คำ ไม่ใช่วันขึ้น ๑๖ คำ ต่อไปเรียกหรือนับเป็นวันแรม
๑ คำ, ๒ คำ, ๓ คำ, ๔ คำ, ๕ คำ จนถึงแรม ๑๔-๑๕ คำ เป็นวัน
สิ้นเดือน เดือนหนึ่ง ๆ ทางจันทรคติมี ๓๐ วัน คือ มีข้างขึ้น
๑๕ วัน ข้างแรม ๑๕ วัน บางเดือนก็มี ๒๙ วัน เดือนไหนมี
๓๐ วัน เดือนนั้นเป็นเดือนเต็ม วันแรม ๑๕ คำ เป็นวันสิ้นเดือน
เดือนไหนมี ๒๙ วัน เดือนนั้นเป็นเดือนขาด วันแรม ๑๔ คำ
เป็นวันสิ้นเดือน เมื่อสิ้นเดือนแล้ว ก็ขึ้นเดือนใหม่ เรียกเป็น
วันขึ้น ๑ คำ ตั้งต้นไปใหม่

การเรียกหรือนับวันทางสุริยคติ คือ เรียกหรือนับวันต้น
เดือนเป็นวันที่ ๑ การเรียกหรือนับวันทางจันทรคติ เรียกหรือนับ
วันต้นเดือนเป็นวันขึ้น ๑ คำ วันที่ ๑ ก็วันขึ้น ๑ คำ ไม่ใช่อย่าง
เดียวกัน จะเรียกแทนกันไม่ได้ เพราะวันทั้ง ๒ อย่างไม่ตรงกัน

ชื่อเดือนเรียกได้ ๒ อย่าง

ในปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน ชื่อเดือน ๑๒ เดือนนี้ มีชื่อเรียก
ได้ ๒ อย่าง อย่างหนึ่งเรียกทางสุริยคติ อีกอย่างหนึ่ง
เรียกทางจันทรคติ

การเรียกชื่อเดือนทางสุริยคติ คือ เรียกตามแบบราชการ
บางคนบอกว่าเรียกอย่างเดือนหลวง คือ เดือนที่หนึ่งของปี เรียก

ว่า เดือนมกราคม ต่อไปเป็น เดือนกุมภาพันธ์ — มีนาคม — เมษายน — พฤษภาคม — มิถุนายน — กรกฎาคม — สิงหาคม — กันยายน ตุลาคม — พฤศจิกายน และธันวาคม เดือนธันวาคมเป็นเดือนสุดท้าย ครบ ๑๒ เดือนเป็นปี่หนึ่ง

การเรียกชื่อเดือนทางจันทรคติ เป็นการเรียกอย่างโบราณ บางคนพูดว่า เรียกอย่างเดือนไทย คือเรียกเป็น เดือนอ้าย เดือนยี่ เดือนสาม เดือนสี่ เดือนห้า เดือนหก เดือนเจ็ด เดือนแปด เดือนเก้า เดือนสิบ เดือนสิบเอ็ด เดือนสิบสอง เมื่อสิ้นเดือนสิบสองแล้ว ต่อไปก็ตั้งต้นเดือนอ้ายใหม่

เดือนตามสุริยคติ กับเดือนทางจันทรคติ มีวันไม่เท่ากัน วันตั้งต้นเดือน และวันสิ้นเดือนไม่ค่อยตรงกัน แต่ในระยะเดือนหนึ่ง ๆ พอจะเทียบเคียงกันได้ ดังนี้

เดือนทางสุริยคติ	เดือนทางจันทรคติ
เดือนมกราคม มักจะตรงกับ	เดือนยี่
เดือนกุมภาพันธ์ „ „	เดือนสาม
เดือนมีนาคม „ „	เดือนสี่
เดือนเมษายน „ „	เดือนห้า
เดือนพฤษภาคม „ „	เดือนหก
เดือนมิถุนายน „ „	เดือนเจ็ด
เดือนกรกฎาคม „ „	เดือนแปด
เดือนสิงหาคม „ „	เดือนเก้า

เดือนกันยายน	มักจะตรงกับ	เดือนสิบ
เดือนตุลาคม	„ „	เดือนสิบเอ็ด
เดือนพฤศจิกายน	„ „	เดือนสิบสอง
เดือนธันวาคม	„ „	เดือนอ้าย

อักษรย่อของเดือน

เดือนทั้ง ๑๒ เดือนนี้ ทางราชการใช้อักษรย่อดังนี้:—

มกราคม	ย่อเป็น	ม.ค.
กุมภาพันธ์	„	ก.พ.
มีนาคม	„	มี.ค.
เมษายน	„	เม.ย.
พฤษภาคม	„	พ.ค.
มิถุนายน	„	มิ.ย.
กรกฎาคม	„	ก.ค.
สิงหาคม	„	ส.ค.
กันยายน	„	ก.ย.
ตุลาคม	„	ต.ค.
พฤศจิกายน	„	พ.ย.
ธันวาคม	„	ธ.ค.

ชื่อปีเรียกได้ ๒ อย่าง

ชื่อปีก็เรียกได้ ๒ อย่าง คือ อย่างหนึ่งเรียกทางสุริยคติ
อีกอย่างหนึ่งเรียกทางจันทรคติ

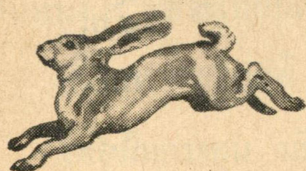
ซวด (หนู)

ฉลุ (วัว)

ซาล (เสือ)

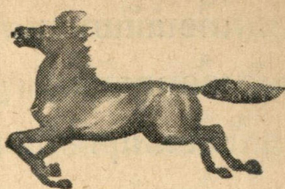
เลาะ (กระต่าย)

มะโรง (งูใหญ่)

มะเล็ง (งูเล็ก)

มะเหย (ม้า)

มะแม (แพะ)

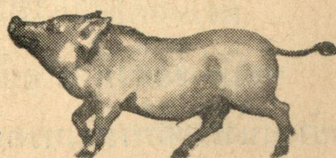
วอก (ลิง)

ระกา (ไก่)

จอ (สุนัข)

กุน (หมู)

การเรียกชื่อปี่ทางสุริยคติ คือ เรียกเป็นปี่พุทธศักราช
ใช้อักษรย่อว่า พ.ศ. เช่นปี พ.ศ. ๒๔๕๔ พ.ศ. ๒๔๕๕
พ.ศ. ๒๕๐๐ หรือ พ.ศ. อื่น ๆ

การเรียกชื่อปี่ทางจันทรคติ คือเรียกเป็นปี่ไทยอย่าง
โบราณ มีชื่อต่าง ๆ กัน ๑๒ ชื่อ คือเขาจัดปี่ให้เป็นรอบ รอบ
หนึ่งมี ๑๒ ปี่ มีชื่อและรูปสัตว์เป็นเครื่องหมาย แทนชื่อของ
ปี่นั้น ๆ ดังนี้

ปี่ชวด	มีเครื่องหมายเป็นรูป	หนู
ปี่ฉลู	„ „	วัว
ปี่ขาล	„ „	เสือ
ปี่เถาะ	„ „	กระต่าย
ปี่มะโรง	„ „	งูใหญ่
ปี่มะเส็ง	„ „	งูเล็ก
ปี่มะเมีย	„ „	ม้า
ปี่มะแม	„ „	แพะ
ปี่วอก	„ „	ลิง
ปี่ระกา	„ „	ไก่
ปี่จ้อ	„ „	หมา
ปี่กุน	„ „	หมู

ปีทางสุริยคติและจันทรคติพอเทียบเคียงกันได้ ดังนี้:—

ปีทางสุริยคติ		ปีทางจันทรคติ
พ.ศ. ๒๔๕๑	ตรงกับ	ปีชวด
พ.ศ. ๒๔๕๒	,,	ปีฉลู
พ.ศ. ๒๔๕๓	,,	ปีขาล
พ.ศ. ๒๔๕๔	,,	ปีเถาะ
พ.ศ. ๒๔๕๕	,,	ปีมะโรง
พ.ศ. ๒๔๕๖	,,	ปีมะเส็ง
พ.ศ. ๒๔๕๗	,,	ปีมะเมีย
พ.ศ. ๒๔๕๘	,,	ปีมะแม
พ.ศ. ๒๔๕๙	,,	ปีวอก
พ.ศ. ๒๕๐๐	,,	ปีระกา
พ.ศ. ๒๕๐๑	,,	ปีจอ
พ.ศ. ๒๕๐๒	,,	ปีกุน

ข้อควรจำ

๑. การนับหรือเรียกวันทางสุริยคติ นับหรือเรียกเป็นวันที่ ๑ วันที่ ๒ วันที่ ๓ และต่อๆ ไปจนครบเดือน
๒. การนับหรือเรียกวันทางจันทรคติ นับหรือเรียกเป็นวันขึ้นและแรม เริ่มขึ้น ๑ ค่ำ แล้วขึ้น ๒ ค่ำ ขึ้น ๓ ค่ำ และต่อๆ ไป

๓. ในเดือนหนึ่งทางจันทรคติ มีข้างขึ้น ๑๕ วัน ต่อไป
เป็นข้างแรม ๑๕ วัน แต่บางเดือน (เดือนขาด)
มีข้างแรม ๑๔ วัน
๔. การเรียกเดือนทางสุริยคติ เรียกเป็นเดือน มกราคม
กุมภาพันธ์ มีนาคม และต่อ ๆ ไป
๕. การเรียกเดือนทางจันทรคติ เรียกเป็นเดือนอ้าย
เดือนยี่ เดือนสาม เดือนสี่ และต่อ ๆ ไป
๖. เดือนที่เป็นต้นปีทางสุริยคติ คือ เดือนมกราคม
มักจะตรงกับเดือนยี่
๗. เรียกปีทางสุริยคติ คือ เรียกเป็นปี พ.ศ. เช่น พ.ศ.
๒๔๕๕ พ.ศ. ๒๕๐๐
๘. เรียกปีทางจันทรคติ คือ เรียกเป็นปีชวด ปีกุน
ปีขาล และต่อ ๆ ไป
๙. ปี ๑๒ ปี รวมกันเป็นรอบหนึ่ง นับตั้งต้นแต่ปีชวด
และต่อ ๆ ไปจนถึงปีกุน
๑๐. ตามชื่อปี ๑๒ ปี มีรูปสัตว์เป็นเครื่องหมายตามชื่อ
ปีทั้ง ๑๒ ปี คือ ปีชวดมีรูปเป็นหนู ปีฉลูมีรูป
เป็นวัว เป็นต้น

แบบฝึกหัด

๑. ให้นักเรียนบอก วัน เดือน ปีเกิดของนักเรียนเป็น
ทางสุริยคติ

๒. ให้นักเรียนบอก วัน เดือน ปีเกิดของนักเรียนเป็นทางจันทรคติ
๓. ให้นักเรียนท่องชื่อ เดือนทางสุริยคติเรียงตามลำดับให้ถูกต้องแม่นยำ
๔. ให้นักเรียนท่องชื่อเดือนทางจันทรคติเรียงตามลำดับให้ถูกต้อง
๕. ให้นักเรียนท่องชื่อปีทางจันทรคติ เรียงตามลำดับให้ถูกต้องแม่นยำ

บทที่ ๑๑ หัวหน้า

คนอยู่ด้วยกันมาก ๆ ต้องมีหัวหน้า

ในบ้านหนึ่ง ๆ มักจะมีคนอยู่ด้วยกันหลายคน เช่น มีพ่อ มีแม่ และมีลูก ๆ เป็นต้น รวมกันเรียกว่าครอบครัวหนึ่ง หลายครอบครัวก็อยู่กันหลายบ้าน ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นหมู่เป็นเหล่า หมู่คนเหล่านี้เมื่อรวมกันมาก ๆ เข้า ก็เป็นประเทศเป็นชาติ

คนเราเมื่ออยู่ด้วยกันมาก ๆ เช่นนี้ ต้องมีหัวหน้าคนหนึ่ง หัวหน้าจะเป็นผู้คอยดูแลว่ากล่าวตักเตือนคนทุก ๆ คน ให้รักใคร่สามัคคีกัน คอยช่วยเหลือกัน ไม่ให้ทะเลาะวิวาทกัน ไม่ให้ทำร้ายรังแกกัน ไม่ให้แย่งสิ่งของต่าง ๆ ของกันและกัน ให้ทุก ๆ คนอยู่ด้วยกันอย่างเป็นสุขสบาย ตำแหน่งหัวหน้าอย่างนี้ต้องมีอยู่ทุกหมู่ทุกคณะ เช่นในบ้านเรา ก็มีพ่อ เป็น หัวหน้า เป็นต้น

หัวหน้าของหมู่บ้าน

ในหัวเมืองถ้าบ้านเรือนตั้งอยู่ใกล้ ๆ กัน นับตั้งแต่ ๕ บ้านขึ้นไป ทางราชการก็จัดรวมบ้านเรือนใกล้เคียงกันนั้นเป็นหมู่บ้านหมู่บ้านหนึ่ง จัดให้มีหัวหน้าของหมู่บ้านคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ ดังนี้ :—

๑. ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน
๒. ประกาศข้อราชการให้ลูกบ้านรู้ทั่วกัน
๓. รักษาทะเบียนสำมะโนครัว จัดจำนวน คนเกิด คนตาย คนย้ายที่อยู่ให้ถูกต้อง
๔. คอยว่ากล่าวตักเตือนลูกบ้าน ไม่ให้ประพฤติเป็น พาลเกร หรือเสื่อมเสีย
๕. ช่วยปราบปรามโจรผู้ร้าย
๖. เมื่อมีคนแปลกหน้าเข้ามาในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องไต่ถามให้รู้เรื่องว่าเป็นใคร เข้ามาทำไม
๗. เมื่อมีเหตุการณ์ แปลก ประหลาด เกิดขึ้นมาในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านต้องรายงานให้กำนันรู้เรื่องทันที

หัวหน้าของตำบล

หมู่บ้านหลาย ๆ หมู่บ้าน หรือประมาณ ๒๐ หมู่บ้าน ที่อยู่ใกล้เคียงกัน ทางราชการก็จัดรวมหมู่บ้านนั้น ๆ เป็นตำบล ในตำบลหนึ่งจัดให้มีหัวหน้าคนหนึ่ง เรียกว่า กำนัน

หัวหน้าตำบล เรียกว่า กำนัน

ผู้ที่เป็นกำนัน มีหน้าที่ ดังนี้:—

๑. ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยทั่วตำบลนั้น
๒. รับข้อราชการจากอำเภอ มาประกาศให้ราษฎร
รู้ทั่วกัน
๓. รักษาทะเบียนสำมะโนครัว จดจำนวน คนเกิด
คนตาย คนย้ายที่อยู่ ให้ถูกต้องกับทะเบียนของ
ผู้ใหญ่บ้าน

๔. ว่ากล่าวตักเตือน ราษฎรในตำบลนั้นให้ประพฤติ
ตามกฎหมาย
๕. จับกุมตัวผู้ร้าย และติดตามปราบปรามโจรผู้ร้าย
๖. คอยดูแล ช่วยเหลือคนเดินทางให้ได้รับความ
สะดวก
๗. เมื่อราษฎรมีเหตุทุกข์ร้อน หรือเกิดเหตุการณ์
แปลกประหลาดขึ้นในตำบล กำนันต้องรายงาน
ให้อำเภอรู้ทันที

หัวหน้าของอำเภอ

ตำบลหลาย ๆ ตำบล ซึ่งอยู่ในเขตท้องที่เดียวกัน ไปมา
ถึงกันสะดวก ทางราชการจัดรวมตำบลหลายตำบลนั้น เป็น
อำเภอ ๆ ในอำเภอหนึ่ง จัดให้มีหัวหน้าคนหนึ่ง หัวหน้า
ของอำเภอ เรียกว่า นายอำเภอ

ผู้ที่คือนายอำเภอ มีหน้าที่ ดังนี้ :-

๑. ปกครองท้องที่อำเภอ ดูแลรักษาความสงบ
เรียบร้อยทั่วท้องที่อำเภอนั้น
๒. จัดการระวางภัยอันตราย เช่น ไฟไหม้ แผ่นดิน
ไหว น้ำท่วม
๓. เปรียบเทียบคดีของราษฎร

๔. ป้องกันมิให้เกิดโรคร้ายแรง ถ้ามีโรคร้ายแรง
เกิดขึ้น ต้องรีบจัดการรักษาและป้องกันไม่ให้
แพร่หลาย
๕. บำรุงการอาชีพของราษฎร เช่นการทำนา การ
ค้าขาย ฯลฯ
๖. บำรุงการศึกษา สร้างโรงเรียนให้พอแก่เด็ก
๗. เก็บภาษีอากร
๘. จับกุมตัวผู้ร้าย ติดตามปราบปรามโจรผู้ร้าย
๙. ทำทะเบียนสำมะโนครัว และทะเบียนอื่น ๆ ให้
ถูกต้อง
๑๐. ควบคุมดูแลเทศบาลในอำเภอขึ้นตามกฎหมาย

หัวหน้าของจังหวัด

ทางราชการได้จัดรวมอำเภอหลาย ๆ อำเภอเข้าเป็นจังหวัด
ในจังหวัดหนึ่ง ๆ จัดให้มีหัวหน้าคนหนึ่ง หัวหน้าของจังหวัด
เรียกว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด

ผู้ที่เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด มีหน้าที่ ดังนี้:—

๑. ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยทั่วเขตจังหวัดนั้น
๒. ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการในจังหวัดนั้น ให้
ทำงานโดยเรียบร้อย
๓. ดูแลบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของราษฎร

๔. แต่งตั้งและถอดถอน ^๕กำนัน ^๕ผู้ใหญ่บ้าน
๕. ตรวจตราราชการในท้องที่ ^๕ปราบปรามโจรผู้ร้าย
๖. บำรุงการอาชีพต่าง ๆ ของราษฎร บำรุงการคมนาคม
ทางบก ทางน้ำ
๗. ควบคุมดูแลเทศบาลในจังหวัดนั้นตามกฎหมาย

๒ ชุดควรรำ

๑. คนเราต้องอยู่ร่วมกัน และอาศัยกัน
๒. คนอยู่ด้วยกันมากๆ ต้องมีหัวหน้า
๓. หัวหน้าของหมู่บ้าน คือ ^๕ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าของ
ตำบล คือ ^๕กำนัน หัวหน้าของอำเภอ คือ ^๕นายอำเภอ
หัวหน้าของจังหวัด คือ ^๕ผู้ว่าราชการจังหวัด
๔. ^๕ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นใหญ่กว่า ^๕นายอำเภอ ^๕นาย
อำเภอ เป็นใหญ่กว่า ^๕กำนัน ^๕กำนัน เป็นใหญ่กว่า
^๕ผู้ใหญ่บ้าน

๒ แบบฝึกหัด

๑. ทำไมจึงต้องมีหัวหน้า?
๒. ใครเป็นหัวหน้าของหมู่บ้าน?
๓. ^๕ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่อย่างไรบ้าง?
๔. หมู่บ้านหลายหมู่บ้าน รวมกันเป็นอะไร?
๕. ^๕ผู้ว่าราชการจังหวัด.....^๕นี้ ^๕ชื่ออะไร?

บทที่ ๑๒ มนุษย์ต้องอยู่รวมกัน

คนเราจะอยู่แต่ลำพังคนเดียว โดยไม่เกี่ยวข้องกับใครๆ ไม่ได้ เพราะชีวิตและความเป็นอยู่จะลำบากมาก และเมื่อมีภัยมาถึงก็จะเป็นอันตรายได้ง่าย การที่คนเราต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นคณะ เป็นชาติ และเป็นประเทศนั้น มีความจำเป็นดังนี้

มนุษย์จะต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่

เพราะจะได้ช่วยกันต่อสู้อันตราย

นักเรียนรู้อยู่แล้วว่า คนเราต้องมีอาหารเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต และร่างกายเพื่อไม่ให้ตาย เมื่อคนเราทุกคนต้องกินอาหาร คนเราก็จำเป็นต้องหาอาหารด้วย เพราะอาหารจะมาเข้าปากตนเองมิได้ แต่ครั้งโบราณ คนเราหาอาหารกินตามดงตามป่า ที่ในดงในป่ามีเผือก มัน ผลไม้ ไข่ นก กระต่าย และอื่นๆ ที่คนเราใช้กินเป็นอาหารได้ และที่ในดงในป่า ยังมีสัตว์ป่าที่ดุร้าย เช่น เสือ ช้าง อีกด้วย สัตว์ที่ดุร้ายนี้ ถ้ามันพบคน มันก็จะทำร้ายคน และกินคนเป็นอาหารเหมือนกัน ฉะนั้น ถ้าคนเราเข้าไปหาอาหารในป่าแต่ลำพังคนเดียว ก็จะเป็นอันตรายได้ง่าย เหตุที่คนเรากลับอันตรายนั่นแหละ จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่ เพื่อจะได้ออกช่วยกันต่อสู้อันตรายต่างๆ

มนุษย์จะต้องอยู่รวมกันเป็นคณะ

เพราะจะได้แบ่งกันทำงาน

คนเรามาหากินแล้ว ก็ยังต้องการสิ่งอื่นๆ อีกบ้าง เช่น ต้องการบ้านอยู่ สำหรับบังแดดบังฝน ต้องการเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สำหรับป้องกันความร้อนหนาว ป้องกันความอาย ต้องการการรักษาโรค สำหรับไว้ใช้เมื่อมีโรคภัยไข้เจ็บ ถ้าจะให้คนๆ เดียวหรือหมู่เดียว ต้องไปหาอาหาร ต้องไปปลูกต้นไม้ ตัดไม้ เลื่อยไม้มาสร้างบ้าน ต้องไปปลูกฝ้าย ทอผ้า ทำการรักษาโรคเอง นึกดูทีหรือว่าจะลำบากเพียงไร ดังนั้น การที่คนเรามารวมกันเป็นคณะใหญ่ มีหลายหมู่ หลายพวก รวมกันอยู่ และต่างพวก ต่างหมู่ ก็ทำงานตามที่ตนถนัด คนหมู่หนึ่งหาอาหารเก่งก็ไปหาอาหาร คนหมู่หนึ่งทำงานอย่างนั้นเก่งก็ไปทำงานอย่างนั้น และเมื่อมาอยู่รวมกันแล้ว สิ่งของต่างๆ ที่หากันมาได้ เขามารวมกันใช้หรือแลกเปลี่ยนกันใช้ การที่ทุกคนต่างทำงานที่ตนถนัด ก็จะทำได้สบาย และทำได้มากพอที่จะหล่อแบ่งให้คนอื่น ๆ ได้ และคนอื่นก็จะแบ่งสิ่งที่เขาหาได้ ทำได้ มาให้เป็นการแลกเปลี่ยนตอบแทน ทุกคนที่อยู่ด้วยกันในคณะนั้น ก็จะมีความสุข เป็นเพราะแบ่งกันทำงานอย่างนั่นเอง

มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นชาติ

เพราะ มีความรักพวกพ้อง รักหมู่คณะ

คำว่า ชาติ มีความหมายถึงครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง เป็นครอบครัวใหญ่ของมนุษย์ผู้เชื่อสายเดียวกัน แรกเริ่มเดิมที มนุษย์เรารวมกันเป็นครอบครัวเล็กๆ ก่อน คือ ในครอบครัวหนึ่ง มีพ่อ แม่ ลูก ต่อไปเมื่อมนุษย์รวมหมู่ รวมคณะ กันเข้า ก็มีครอบครัวใหม่ๆ มาอยู่รวมกันมากขึ้น และหมู่คณะนั้น ก็ขยายวงกว้างออกไปทุกที มีจำนวนในหมู่คณะมากขึ้น จากหมู่คณะเล็กเป็นหมู่คณะใหญ่ คนที่เกิดภายหลังต่อๆ มา ก็มีความเกี่ยวพันกันกว้างขวางมากขึ้น กลายเป็นครอบครัวใหญ่ คนเหล่านี้ มีรูปร่างผิวพรรณคล้ายคลึงกัน พูดภาษาอย่างเดียวกัน แต่งกายเหมือนกัน กินอาหารเหมือนกัน นิสัยใจคอก็คล้ายคลึงกัน มีธรรมเนียมประเพณีเหมือนกัน บางทีนับถือศาสนาเดียวกัน หมู่คณะของมนุษย์ดังนี้ เราเรียกว่าชาติ

ชาติจึงเปรียบเหมือนครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง ทุกๆ คนในครอบครัวนั้น จึงเป็นเหมือนพี่น้องกันแท้ๆ ถ้าหากจะมีคนอันมาร้างเกาทำร้าย ทุกๆ คนก็จะรู้สึกโกรธแค้นและเจ็บร้อนแทนด้วยเสมอ ที่เป็นดังนี้ ก็เพราะคนชาติเดียวกัน มีความผูกพันรักใคร่กัน มีไมตรีจิตต่อกัน อันเป็นความรักพวกพ้อง รักหมู่คณะของตนเอง ซึ่งก็เป็นความรักชาติตนเอง

มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นประเทศ

เพราะประเทศเป็นที่อยู่ร่วมกันเป็นสุขของพลเมือง

ประเทศ คือ ดินแดนอันเป็นที่อยู่แน่นอนของคนชาติใด ชาติหนึ่ง และคนชาตินั้นเป็นเจ้าของ เช่น ประเทศไทย เป็นที่อยู่แน่นอนของคนไทย คนไทยเป็นเจ้าของประเทศไทย และประเทศจีน ก็เป็นที่อยู่แน่นอนของคนจีน และคนจีนเป็นเจ้าของประเทศจีน

แต่นักเรียนจะเห็นว่า ในประเทศหนึ่งๆ มีคนหลายชาติ หลายภาษามาอาศัยทำมาหากินอยู่ด้วยกัน ไม่ใช่จะมีแต่เฉพาะ คนชาติที่เป็นเจ้าของประเทศเท่านั้น ยังมีคนชาติอื่นๆ เข้ามา อาศัยอยู่ด้วย เช่น ในประเทศไทย ก็มี จีน ญี่ปุ่น แวก และ ฝรั่งชาติต่างๆ ถึงในประเทศอื่นๆ ก็มีคนอยู่หลายชาติหลาย ภาษาเหมือนกัน ที่เป็นดังนี้ ก็เพราะว่าประเทศทุกๆ ประเทศ ต่างแสดงน้ำใจอันกว้างขวางต่อกัน ยินยอมให้พลเมืองของชาติ หนึ่ง เข้ามาทำมาหากินในประเทศตนได้

ประชาชนที่เป็นเจ้าของประเทศมีอำนาจออกกฎหมาย คือ วางระเบียบข้อบังคับไว้ให้คนในประเทศปฏิบัติตาม เพื่อให้คน ในประเทศติดต่อเกี่ยวข้องกับด้วยความเรียบร้อย อยู่กันด้วยความ สุขสบาย ไม่ให้ทำร้ายรังแกกัน ถ้าไม่มีกฎหมาย ประเทศ ก็จะตั้งเป็นประเทศอยู่ไม่ได้ ประเทศต้องมีกฎหมาย เพื่อ

ความเรียบร้อย เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินสมบัติ และชีวิตของคนในประเทศ ประเทศต้องมีรัฐบาล และเจ้าหน้าที่ต่างๆ คอยจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้พลเมืองทั้งหลายจะได้อาศัยอยู่ด้วยกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข และมีความเจริญรุ่งเรือง

ข้อควรจำ

๑. เหตุที่ชีวิตของคนเรานี้มีอันตรายต่างๆ คนเราจึงอยู่รวมกันเป็นหมู่ เพื่อจะได้ช่วยกันต่อสู้และป้องกันอันตรายนั้นๆ
๒. เหตุที่ชีวิตของคนเรานี้มีความต้องการหลายอย่างเช่น ต้องการอาหาร ต้องการบ้านที่อยู่ ต้องการเครื่องนุ่งห่ม ต้องการยารักษาโรค คนเราจึงอยู่รวมกันเป็นคณะ เพื่อจะได้แบ่งกันทำงานต่างๆ
๓. เหตุที่ชีวิตของคนเรานี้ มีความเกี่ยวพันกันเหมือนเป็นครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง คนเราจึงอยู่รวมกันเป็นชาติ ที่เป็นดังนี้ เพราะมีความรักพวกพ้องรักหมู่คณะของเรา
๔. เหตุที่คนเราต้องการความสุขสบาย และไม่ต้องการให้ใครทำร้ายรังแก คนเราจึงอยู่รวมกันเป็นประเทศ เพื่อประเทศจะได้คุ้มครองป้องกัน ให้อยู่เย็นเป็นสุขสบาย

แบบฝึกหัด

๑. เขารู้กันว่า ถ้ามนุษย์เราต่างคนต่างอยู่แต่ลำพังตั้งแต่
ต้นมาจนปานนี้ จะไม่มีมนุษย์เหลืออยู่ในโลกเลย
จริงไหม ?
๒. ทำไมคนเราจึงอยู่แต่ลำพังคนเดียวไม่ได้ ?
๓. คนเราต้องการสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ๔ อย่าง คืออะไร
บ้าง ?
๔. ทำไมคนเราจึงต้องรักชาติ ?
๕. ประเทศให้ประโยชน์แก่พลเมืองอย่างไร ?

บทที่ ๑๓ ประวัติของตำบล

ประวัติคืออะไร ประวัติ คือ เรื่องราวที่กล่าวถึงเหตุการณ์
ที่ล่วงมานานแล้ว การที่เราเรียนรู้ไว้ จะได้ประโยชน์มาก
คือ ใช้เป็นเครื่องเทียบเคียงกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน จะได้ทราบว่า
แต่ก่อนนั้นเป็นอย่างไร และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จึงมา
เป็นอยู่อย่างเดี๋ยวนี้ เจริญขึ้นหรือเสื่อมลง อะไรเป็นเหตุให้
เกิดเปลี่ยนแปลงอย่างนั้น ทั้งจะรู้ได้ด้วยว่าต่อไปจะเป็นอย่างไร
เราจะได้ช่วยกันคิดอ่านแก้ไขให้บ้านเมืองของเราดีขึ้น

ประวัติของตำบล.....

โดยสังเขป

การเรียนรู้ประวัติของตำบลที่ตั้งโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะ
เป็นเรื่องราวในบ้านของเราโดยตรง นักเรียนต้องเอาใจใส่เรียนรู้ไว้
ให้ดี และเมื่อมีข้ออะไรที่ควรจด ก็จดลงไว้ในที่ว่างข้างล่างนี้ ให้ได้
ข้อความตามที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น

[The page contains faint, illegible markings and horizontal lines.]

พระนเรศวรประกาศยกเมืองไทยเป็นใหญ่อย่างเต็ม

บทที่ ๑๔ เรื่องราวของคนสำคัญ

๑. พระสุริโยทัย

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวง คราวหนึ่ง เมื่อ
สืโรบายมาแล้ว ได้มีกองทัพพม่ายกมารบกับไทย กองทัพ
พม่ายกเข้ามาทางทิศตะวันตก เข้ามาจนถึงกรุงศรีอยุธยา พระ
มหาจักรพรรดิซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินในขณะนั้น ได้ยกกองทัพ
ออกไปต่อสู้นอกเมือง วันหนึ่ง กองทัพไทยได้รบกับกองทัพ
พม่า พระมหาจักรพรรดิซึ่งเป็นแม่ทัพ ได้รบกับแม่ทัพพม่า
การรบระหว่างแม่ทัพในสมัยนั้น ใช้ช้างรบกัน แม่ทัพซึ่งคือ
ช้างอยู่ ถ้าช้างของใครเสียที่ ตัวแม่ทัพก็จะถูกฟันตาย ช้าง
พระมหาจักรพรรดิเสียที่ ถูกช้างข้าศึกวิ่งไล่ แม่ทัพพม่าจึงช้างตาม
มาจะทำร้าย เวลานนั้นพระมเหสีพระมหาจักรพรรดิซึ่งแต่งตัวเป็น
ชาย จึงเข้าไปในกองทัพด้วย เมื่อพระนางเห็นพระมหาจักรพรรดิ
จะถูกทำร้าย พระนางจึงขับช้างเข้าช่วย แม่ทัพพม่าจึงฟันพระ
นางด้วยของ้าว ถูกพระนางถึงแก่ความตายหรือเรียกว่าถึงแก่สิ้น
พระชนมชนค่อช้าง แต่พระมหาจักรพรรดิพ้นจากถูกทำร้ายได้

๒. สมเด็จพระนเรศวร

เมื่อพระมหาจักรพรรดิทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดิน พม่าได้
ยกกองทัพมารบกับไทยสองครั้ง ครั้งสุดท้ายพม่ามีกำลังมาก

กว่าไทย ไทยต้องยอมแพ้ เมื่อไทยแพ้แล้ว ได้มีคนสำคัญคิด
กับบ้านเมืองให้เป็นใหญ่อย่างเดิม คนสำคัญนี้คือ พระนเรศวร
พระองค์เป็นโอรสพระมหาธรรมราชา และพระวิสุทธิกษัตริ์
พระวิสุทธิกษัตริ์เป็นบิดาของพระสุริโยทัย

ระหว่างที่ไทยยอมแพ้พม่า และต้องยอมอ่อนน้อมต่อ
พม่าอยู่นั้น พระนเรศวรเป็นเจ้าเมืองพิษณุโลก ซึ่งเป็นเมือง
ใหญ่อยู่ทางฝ่ายเหนือ ครั้นหนึ่งพระองค์ยกกองทัพไทยไปช่วย
พม่าปราบปรามพวกคิรราย พม่ารู้ว่าพระนเรศวรเป็นคนกล้า
หาญ และเป็นนักรบที่เก่ง จึงคิดจะกำจัดเสีย เพื่อมิให้ตั้งตัว
เป็นใหญ่ต่อไปได้ พระนเรศวรยกกองทัพไปถึงเมืองแครง ซึ่ง
เป็นเมืองชายแดนของพม่า ได้ทราบอุบายคิรรายของพม่า เมื่อ
เห็นว่าพม่าคิรรายก่อน จึงต้องป้องกันตัว ได้ประกาศตัวเป็น
ข้าศึกกับพม่าทันที และถือว่าบ้านเมืองไทยเป็นใหญ่อย่างเดิม
อีก ด้วยยกกองทัพกลับมาป้องกันบ้านเมือง

พม่ารู้ว่าคิดอุบายกำจัดพระนเรศวรไม่สำเร็จ ก็ยกกองทัพ
มาจะปราบไทย พระนเรศวรจึงยกกองทัพออกต่อสู้พม่าหลาย
ครั้ง พม่าปราบไทยไม่ได้ ต้องถอยทัพกลับไปทุกครั้ง

ครั้งสุดท้าย พม่ายกกองทัพจะมาปราบไทย มีพระมหา
อุปราช ซึ่งเป็นโอรสพระเจ้าแผ่นดินพม่าเป็นแม่ทัพ พม่ายก
กองทัพมาถึงเมืองสุพรรณบุรี กองทัพพระนเรศวร ก็ยกไป

ปะทะไว้ กองทัพไทยได้รับกับกองทัพพม่าเป็นการรบครั้งใหญ่ และพระนเรศวรได้พลัดเข้าไปในกองทัพพม่า พร้อมกับทหารไทยไม่มากนัก พระนเรศวรได้พบกับพระมหาอุปราช่า จึงทำให้ชนข้างสู้กัน เวลาชนข้าง พระนเรศวรได้ที พันพระมหาอุปราช่าสิ้นพระชนมบนคอข้าง ท้าพม่าแตกหนีไป ตั้งแต่นั้นมา พม่าไม่กล้ายกกองทัพมารบกับไทยอีก เป็นเวลาช้านาน

เมื่อพระนเรศวรรบชนะพม่า จนพม่าไม่กล้ามารบวนอีกแล้ว พระนเรศวรได้รวบรวมกำลังกองทัพไทยให้เข้มแข็งอีก ในที่สุดได้ยกกองทัพไทย ไปตีเมืองหลวงของพม่า พม่าต้องย้ายเมืองหลวงหนีกองทัพไทยไปทางเหนือ ต่อมาพระนเรศวรยกกองทัพจะไปปราบพม่าอีก แต่ในระหว่างทางที่ยกกองทัพไป พระองค์สวรรคตที่เมืองหาง เหนือจังหวัดเชียงใหม่

พระนเรศวรเป็นนักรบที่กล้าหาญ รบเก่ง และได้กู้ให้บ้านเมืองไทยเป็นใหญ่อย่างเดิม จึงเป็นคนสำคัญคนหนึ่ง

๓. พันท้ายนรสิงห์

ในแผ่นดินขุนหลวงสรศักดิ์ ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินต่อมาจากสมเด็จพระนารายณ์ มีขุนนางผู้ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานของบ้านเมืองอย่างยิ่งคนหนึ่ง ชื่อ พันท้ายนรสิงห์

พันท้ายนรสิงห์มีหน้าที่เป็นคนถือท้ายเรือพระที่นั่ง ในเวลาที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จทางเรือ ครั้นหนึ่ง พระเจ้าแผ่นดิน

เสด็จทางเรือตามลำคลองถึงตำบลโคกขาม อยู่ในเขตเมือง
สมุทรสาคร คลองคดเคี้ยวมาก หัวเรือพระที่นั่งจึงชนกิ่งไม้ใหญ่
ถึงกับหัวเรือหัก การที่เรือพระที่นั่งเป็นอันตราย ระหว่างที่
พระเจ้าแผ่นดินเสด็จไปด้วยนี้ ผู้ถือท้ายมีความผิดถึงกับถูกตัด
หัว พันท้ายนรสิงห์รู้ความผิดของตน จึงขึ้นจากเรือกราบทูลให้
พระเจ้าแผ่นดินตัดหัวตนทันที พระเจ้าแผ่นดินทรงเห็นพันท้าย
นรสิงห์ซื่อตรง ก็ทรงยกโทษให้ แต่พันท้ายนรสิงห์ไม่ยอม
เพราะกลัวจะเป็นตัวอย่าง ทำให้เสียระเบียบของบ้านเมืองต่อไป
ขอขอมตาย พระเจ้าแผ่นดินจึงต้องทรงให้เจ้าหน้าที่ ตัดหัว
พันท้ายนรสิงห์ตามระเบียบ

๔. ชาวบ้านบางระจัน

เมื่อประมาณร้อยแปดสิบปีที่แล้วมานี้ ซึ่งเป็นเวลาที่กรุง
ศรีอยุธยาได้เป็นเมืองหลวงของบ้านเมืองไทยมา ได้สร้างพิเศษ
ขึ้นมีกองทัพพม่ารุกราน เมื่อข้าศึกยกมารุกราน กองทัพไทย
กำลังอ่อนแอ เพราะไม่มีพระเจ้าแผ่นดินที่กล้าหาญออกนำทัพ
ไปรบข้าศึก กองทัพข้าศึกจึงเข้าล้อมกรุงไว้ และในที่สุดก็ได้
กรุงศรีอยุธยา บ้านเมืองไทยจึงพ่ายแพ้แก่พม่า และเกิดความ
เดือดร้อนเกือบทั่วแผ่นดิน

เมื่อพม่ายกกองทัพเข้ามัล้อมกรุงศรีอยุธยาขึ้น พม่ายังส่ง
กองทัพเล็ก ๆ ไปเที่ยวรบกวนตามหัวเมืองต่าง ๆ ใกล้เคียง

กรุงศรีอยุธยาอีกด้วย ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน ต้องพาครอบครัวหลบหนีเข้าป่าเข้าดงกันมาก ในเขตเมืองสุพรรณบุรี มีตำบลหนึ่งชื่อ ตำบลบ้านบางระจัน อยู่ที่ดอน ไปมากับกรุงศรีอยุธยาลำบาก ชาวบ้านได้หลบหนีไปรวมกันอยู่ที่นี่มาก ชาวบ้านเหล่านี้ได้ตั้งหัวหน้าขึ้นคนหนึ่ง รวบรวมพวกผู้ชายได้ราวสี่ร้อยไว้ต่อสู้พม่าที่จะยกมารบกัน

พม่ารู้ข่าวว่า มีพวกไทยหลบหนีไปอยู่ที่บ้านบางระจัน ก็ยกกองจะไปจับ พม่ายกไปราวร้อยคน พอพม่ายกไปถึง ชาวบ้านบางระจันก็คุ้มกันเข้ารบกับพม่า พม่าไม่ทันรู้ตัว ถูกฆ่าฟันล้มตายเกือบหมด หนีไปได้ไม่กี่คน

เมื่อชาวบ้านบางระจันมีชัยชนะพม่าครั้งแรกนี้ ชาวาก็เลื่องลือว่าชาวบ้านบางระจันกล้าหาญ ชาวบ้านอื่นๆ ที่หลบหนีพม่าอยู่ ก็พากันมารวมอยู่ด้วยกันมากขึ้น จึงมีจำนวนผู้ชายที่จะออกต่อสู้พม่าได้กว่าพันคน แล้วจัดตั้งเป็นกองทัพบก และทำเป็นค่ายแข็งแรง บัองกันพม่าที่จะยกมาปราบปรามอีก

แม่ทัพพม่ารู้ข่าวว่า ชาวบ้านบางระจันฆ่าฟันพวกพม่าที่ยกไปปราบ จึงให้กองทหารพม่ายกไปอีก มีคนเพิ่มขึ้นเป็นห้าร้อยคน แต่ถูกชาวบ้านบางระจัน ฆ่าฟันล้มตายเสียมาก ที่เหลือต้องหนีกลับ แม่ทัพพม่าจึงจัดส่งกองทัพบกใหม่ไปอีก แต่ก็แตกหนี

บ้านบางระจัน ปัจจุบันเป็นอำเภออยู่ในจังหวัดสิงห์บุรี

กลับมาทุกครั้ง พม่ายกกองทัพไปปราบ และต้องแตกหนีกลับ
มาถึงเจ็ดครั้ง ครั้งสุดท้าย มีกำลังยกไปพันกว่าคน มีทั้งกองม้า
และกองเดินเท้า มีปืนดี ๆ ไปด้วย ฝ่ายชาวบ้านบางระจันมี
กองม้าเพียงเล็กน้อย และไม่มีปืนมากเหมือนฝ่ายพม่า แต่
ชาวบ้านร่วมใจกันต่อสู้ จึงเอาชนะพม่าได้

วีรกรรมของชาวบ้านบางระจัน

แม่ทัพพม่าปราบชาวบ้านบางระจันมิได้ ก็ร้อนใจ เพราะ
กองทัพชาวบ้านบางระจัน จะยกเข้ารุกรานกองทัพพม่าภายหลัง
พวกแม่ทัพรอง ๆ ของพม่า ก็เกรงกลัวฝีมือการรบพุ่งของชาว
บ้านบางระจัน ในที่สุดมีนายทหารมอญคนหนึ่งรับอาสาคุมกอง
ทัพพม่าไปปราบ กองทัพพม่าที่ยกไปนี้ มีปืนใหญ่ไปด้วยมาก
และไม่ยอมรบกับกองทัพไทยกลางแปลงเช่นครั้งก่อน พอยก
ไปถึงที่ตั้งค่ายอย่างมั่นคงแข็งแรง ฝ่ายไทยออกขับไล่ พม่าก็
ตั้งมั่นอยู่ในค่าย ไทยจึงทำอะไรไม่ได้

เมื่อพม่าตั้งมั่นอยู่ในค่าย ฝ่ายไทยมีแต่อาวุธสั้น และ
ปืนเล็กก็ทำร้ายพม่าไม่ได้ จำเป็นต้องใช้ปืนใหญ่ยิงพังค่ายเสีย
ก่อน แต่ในค่ายไทยไม่มีปืนใหญ่ จึงส่งคนไปยังกรุงศรีอยุธยา
ขอปืนใหญ่ไปยิงพม่า แต่เจ้าหน้าที่ทางกรุงไม่ยอมให้ไป เพราะ
เกรงว่าจะถูกพม่าแย่งเอาไปในระหว่างทาง ชาวบ้านบางระจัน
จึงจัดการหล่อปืนใหญ่ เพื่อจะได้ใช้เอง แต่หล่อแล้วกระบอก
ปืนร้าวใช้การไม่ได้ เมื่อไม่มีปืนใหญ่ที่จะยิงพังค่ายพม่า พวก
หัวหน้าชาวบ้าน ก็คุมกำลังออกพังค่ายพม่าตามแต่จะทำได้ พวก
ที่ยกออกไปก็ถูกปืนพม่าล้มตายเป็นมากหลายครั้ง

เมื่อพม่าเห็นว่าไทยอ่อนกำลังลง จึงตั้งปืนใหญ่ยิงเข้าไป
ในค่ายไทย จนภายในค่ายไทยปั่นป่วน พม่าก็คุมกำลังเข้าพัง
ค่าย และเข้าค่ายได้ ชาวบ้านบางระจันถูกฆ่าฟันล้มตายเป็น
มาก และฝ่ายแม่พม่า รวมเวลาที่ชาวบ้านบางระจันตั้งค่ายต่อสู้พม่า
ได้ห้าเดือน

๕. พระเจ้าตาก

กรุงศรีอยุธยาต้องเป็นเมืองขึ้นของพม่าข้าศึก ๒ ครั้ง ครั้งแรก พระนเรศวรกู้ชาติได้ ครั้งที่ ๒ พระเจ้าตากกู้ได้

เมื่อคราวพม่าตีกรุงศรีอยุธยาได้กล่าวให้ฟังเรื่องชาวบ้านบางระจันนั้น พระเจ้าตากเวลานั้นเป็นเจ้าเมืองตาก แต่ต้องมาประจำหน้าที่อยู่ในกรุง เพื่อต่อสู้ข้าศึก พระเจ้าตากเป็นผู้กล้าหาญในการรบ ได้เคยนำกองทัพออกรบ มขอลเสียงหลายครั้ง ได้เลื่อนเป็นพระยาวชิรปราการ เจ้าเมืองกำแพงเพชร แต่ต่อมาเห็นความอ่อนแอของบ้านเมือง ก็นกรู้ว่าบ้านเมืองจะต้องแพ้แก่ข้าศึก จึงคิดหนีออกจากกรุง

พระเจ้าตากตีกองทัพพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น

วันหนึ่งพระเจ้าตาก นำพวกพร้อมใจหาร้อยคน หนีออกจากเมือง และตีฝาค่ายพม่าที่ตั้งล้อมออกไปได้ มุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออก ไปตั้งตัวเป็นใหญ่อยู่ที่เมืองจันทบุรี เมื่อพระเจ้าตากได้เป็นใหญ่อยู่ในเมืองจันทบุรนน กรุงศรีอยุธยา เสียแก่พม่าแล้ว

พระเจ้าตากได้รวบรวมกำลังให้มากขึ้น จนเห็นว่าเข้มแข็งพอที่จะต่อสู้กับพม่าที่ยึดกรุงศรีอยุธยาได้แล้ว จึงยกกองทัพออกจากเมืองจันทบุรี มาทางเรือ เข้าปากน้ำเจ้าพระยา แล้วขึ้นไปตีกองทัพพม่าที่ยึดกรุงศรีอยุธยา ที่ค่ายโพธิ์สามต้น พระเจ้าตากและทหารรบเข้มแข็ง จึงชนะพม่า กองทัพพม่าแตกหนีไป

เมื่อพระเจ้าตากขับไล่พม่าไปพ้นกรุงศรีอยุธยาแล้ว และเวลานั้น ไม่มีพระเจ้าแผ่นดินปกครองบ้านเมือง พระเจ้าตากจึงตั้งตัวเองเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ตั้งเมืองหลวงอยู่ที่จังหวัดธนบุรี ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าตากไม่ตั้งเมืองหลวงที่กรุงศรีอยุธยา เพราะเมื่อเสียแก่ข้าศึกแล้ว กรุงศรีอยุธยาถูกทำลายเสียหายมาก การที่พระเจ้าตากขับไล่พม่าไปได้ และตั้งตัวเป็นพระเจ้าแผ่นดินนี้ เรียกว่า พระเจ้าตากได้กู้บ้านเมืองให้เป็นใหญ่อย่างเดิม

เมื่อพระเจ้าตากได้กู้บ้านเมืองไทย ให้เป็นใหญ่อย่างเดิม หลังจากที่ต้องเสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่า และได้ทำการปกครองบ้านเมือง ให้มั่นคงแข็งแรง จึงนับว่าพระเจ้าตากเป็นคนไทยที่สำคัญคนหนึ่ง

๖. ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร

เมื่อสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน
 ดิน พระองค์ได้ตั้งกรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง ในต้นแผ่นดินนั้น
 พม่าได้ยกกองทัพมาตีหัวเมืองบักขี้ไต้ กองทัพพม่ากองหนึ่ง
 ได้ยกเข้าล้อมเมืองกลาง ซึ่งอยู่บนเกาะภูเขาเกิด เวลานั้นเจ้าเมือง
 เพิ่งตาย ยังไม่มีเจ้าเมืองใหม่ นางจันทร์ ภรรยาเจ้าเมืองกลางที่
 ตายและนางมุกน้องสาว จึงคิดอ่านกับเจ้าหน่าที่ ช่วยกันควบคุม
 ผู้คน บำรุงเมืองมิให้ข้าศึกบุกรุกเข้าไปได้ พม่ายกเข้าตี
 เมืองเป็นหลายครั้ง ชาวเมืองทั้งหญิงและชายช่วยกันต้านทาน
 ไว้ พม่าตีหักเข้าไปไม่ได้ พม่าตั้งเมืองล้อมอยู่เดือนกว่า
 ขาดอาหารการกิน จึงต้องยกทัพกลับ เมืองกลางจึงพ้น
 เจอมือพม่า

ความเรื่องนางจันทร์และนางมุก ช่วยเจ้าหน่าที่ป้องกันเมือง
 มิให้เสียแก่ข้าศึกนี้ ทราบถึงสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
 พระองค์จึงโปรดตั้งให้ นางจันทร์เป็นท้าวเทพสตรี นางมุก
 เป็นท้าวศรีสุนทร เพื่อเป็นเกียรติยศแก่หญิงทั้งสอง

๗. ท้าวสุรนารี

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ ในแผ่นดินสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
 รัชกาลที่ ๓ เจ้านวนศรีเจ้าเมืองเวียงจันทน์ เป็นกบฏยกกองทัพ
 เข้าตีเมืองนครราชสีมา เจ้าเมืองนครราชสีมาไม่อยู่ ข้าศึก

จึงยึดเมืองได้ และกวาดต้อนชาวเมืองไป ในพวกไทยที่ถูก
 กวาดต้อนไป มีคุณหญิงโม ภรรยาพระยาปลัดเมืองร่วมไป
 ด้วย คุณหญิงโมได้ออกอุบายนัดแนะ ให้พวกไทยที่ถูกควบคุม
 ต่อสู้ข้าศึกที่เป็นผู้คุม พวกผู้คุมสู้ไม่ได้ ต้องหลบหนีไป พวก
 ชาวเมืองนครราชสีมาจึงรอดกลับมาได้ ข้าศึกได้ส่งกองทัพตาม
 มาจับกุมอีก แต่พวกชาวเมืองรวมกำลังกันได้มากแล้ว จึงเข้า
 ต่อสู้กับกองทัพข้าศึก กองทัพชาวเมืองชนะข้าศึก พวกข้าศึก
 ต้องแตกหนีไป

สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทราบถึงความกล้า
 หาญของคุณหญิงโม จึงโปรดให้เป็นท้าวสุรนารี เพื่อเป็น
 เกียรติยศในการที่ได้ช่วยเหลือบ้านเมืองให้พ้นจากข้าศึก

พิมพ์ที่ ร.พ. อักษรบริกา

๑๕๓ เสาชิงช้า ถนนบำรุงเมือง พระนคร

ป. พิศนาคะ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๐๑

